

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane mesečno 20— Din
za inozemstvo 30—
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36

Podružnici:

Maribor, Barbarska ul. 1
Celje, Aleksandrova c.Račun pri pošt. čekov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 26. oktobra.

Nedeljski «Slovenec» doznava iz Pariza, da je notranji minister v smislu napovedane preiskave o delovanju redovništva odredil v več okrožjih natančna poizvedovanja o številu šol, imenih učiteljskega in števila učencev pri frančiškanih, kapucinih in karmeličankah. «Slovenec» poroča nadalje, da francoski škofje na to »početje« ne gledajo mirno, marveč so dali verskim zavodom naročila, da odrečejo preiskovalnim komisijam, ki jih pošilja na tranje ministrstvo, vsako obvestilo in da na nobeno vprašanje ne odgovorijo.

Pred tedni je «Slovenec» francoskega ministrskega predsednika ter njegovo zapadno-evropsko demokracijo še silno proslavljala. Odkar pa je Herriot pokazal, da je res zapadno-evropski demokrat, je prišel pri listu našega škofa ob milost. Odkar je Herriot znova našel vprašanje ločitve posvetne oblasti od cerkvene, priobčuje «Slovenec» zelo pogosto članke in vesti o »kulturnem boju« na Francoskem, to pa seveda le zato, da bi med Slovenci znova podžgal staro klerikalno sovraštvo proti Francozom, saj je znano, da je pri nas duhovščina deset in desetletja porabljala Francijo kot brezversko strašilo za naše ljudstvo. V porostih intervalih so naši kleriki po prižigih propovedovali o Franciji najhujše indijske zgodbe, zlasti o svetokrunstvih, ki so se baje godila. Lahko je bilo njihovo delo v tem pogledu, Francija je bila daleko, klerikalna laž pa je neizmerna.

Danes je precej drugače. Pariz ni več tako daleč in že tudi marsikateri Slovenec je imel priliko na lastne oči motriti vzvišeno superiornost francoskega naroda, patrijarhatizem njegovih državnikov, a tudi njihovo, na najširših temeljih državljanske svobode temelječo demokracijo. Da je «Slovenec» ostal pri oceni Herriotove politike na pol poti, ni to krivda zapadnoevropske demokracije, marveč principijelna zaostalost in nedemokratski klerikalizma, ki se sedaj pri nas haš v tem vprašanju zopet kaže v pravi luči.

Nedeljska notica «Slovenca» o kulturnem boju na Francoskem, v kateri z zadoščenjem poudarja, da so se francoski škofje uprli odredbam ministrstva notranjih zadev celo v tem pogledu, da so naročili ne odgovarjati na vprašanja, ki so očitno le v zvezi z nabiranjem statističnega materiala, dokazuje, da je klerikalec poslušen državljani le tako dolgo, dokler se mu država absolutno ne pokorava. Čim država od klerikalcev kaj zahteva, kar jim ni pogodu, nastopijo proti njej, kršijo zakon, četudi je on izraz narodne suverenitete ter se upro oblasti po načelu, da so oni država in državi. Že zadnjič smo poudarjali, da pozna v tem pogledu politika Rima dvojno merilo: eno za Italijane, drugo za druge narode, ki Vatikanu in njegovim kardinalom niso tako »ljubljene«, kakor Italijani. Zato tudi ni čudno, če se skušajo vsi zavedni narodi otresti klerikalizma in njegove brezvestne, vsako državo razkrajajoče politike.

Na Francoskem gre sedaj za končno odločitev Francije in francoskega naroda od ultramontanizma. Francoska vlada hoče, da se država oblast dočela otrese vsakega vpliva cerkvene oblasti. Zato je finančni odbor francoskega parlamenta tudi črtal kredite za francosko poslanstvo pri Vatikanu ter je s tem na odločen način dokumentiral, da rimski stolici ne priznava nobene ingerence na državne posle Francije.

Za razmerje, ki je vsled tega nastalo med francosko vlado in Vatikanom, je zelo instruktiven govor, ki ga je imel o tem vprašanju predsednik Herriot na letnem kongresu francoske radikalne stranke v Boulogne-sur-Mer in v katerem je opozarjal zlasti na agitacijo klerikalcev proti državi in njenim zakonom. Izjavil je, da se on in vlada zama trudi klerikalcem dopovedati, da je doktrina o laškem stališču vlade edina garancija za narodno slobo in bratstvo. Kot dokaz besne ofenzive proti laškemu duhu je navajal zlasti organizirane protidržavne manifestacije, ki so se vršile začetkom tega meseca v navzočnosti škofa Luciona in njegove duhovščine. «Pravijo, da bodo prišli za orožje»... Duhovnik oznanja, da gre za neizprosno boj med verniki in lašcu v škufu razburjene poslušalce: «Ali ste pripravljeni na ofenzivo? Ali ste pripravljeni vzdržati v tem boju in iti tudi v ječe, če bo treba? Tudi če bo revolucija?»

«Mi gledamo — je nadaljeval Herriot — popolnoma indifferenčno na udeleževanje raznih kultov. Bila bi velika zmotna proti fanatizmu postavljati nasilje, ki si ga on je želi in katerega se veselijo. Očitno se mi je, da sem odgovoril kardinalom v preveč zmernem, da skoro v cerkvenem slogu. Na besedah tedanjega

Kriza na mrtvi točki

VSE KOALICIJSKE IN KONCENTRACIJSKE KOMBINACIJE SO SE IZKAZALE ZA NEIZVEDLJIVE. — KRIZA BO TRAJALA ŠE ŠTIRINAJST DNI? — KOROŠČEVI «KOMUNIKIJI».

Beograd, 27. oktobra, p. Tudi današnji dan v razpletu krize ni prinesel nič novega. V političnih krogih vlada splošna neorijentiranost in zanimiva je v tem pogledu izjava ministra Petrovića, da bi mogla kriza trajati, če bo šlo tako naprej, še 15 dni...

Dopolodne je bil na dvoru vojni minister Hadžić, ki je kralju poročal o resotnih vprašanjih.

Precej zanimanja je vzbudila ponovna seja Davidovičevega kluba, na kateri je g. Davidović poskušal popraviti svojo pozicijo. Seja je bila tudi danes mestoma jako burna. V obširnem referatu je gospod Davidović branil svojo politiko. Priznal je, da se ni obnesla, vendar smatra za pogubno, ako bi klub v trenutku opasnosti so »zdvojil in obsodil ona, kar je prej po svoji večini odobrel. Ako klub ne očuva svojega formalnega edinstva, potem je volina vlada P. P. neizogibna, neizogiben pa tudi polom Davidovičeve stranke. Zato apelira na poslance, da ohranijo disciplino. Govorniki levega (Veljkovičevega) krila so zapadli popustljivost Davidovičevega napram kroni ter zahtevali, da se vztraja v solidarnosti z Radićem, pristaši Timotijevićev struje so ostro obsodili Radićevu proti zavetnikom in proti državi neloyalno politiko. Končno je prevladalo mišljenje, da naj g. Davidović nadalje deluje za koncentracijsko vlado brez HRSS. V to vlado bi naj vstopili manj eksponirani predstavniki posameznih parlamentarnih grup, predsednik pa naj bi bil iz Davidovičevega kluba. Končno je klub dal v tej smeri g. Davidoviču slobodne roke.

Ali je koncentracijska vlada mogoča?

KONFERENCA RADIKALSKIH PRVAKOV PRI LJUBI DAVIDOVIČU. BREZUSPEŠNE NADE OŽIEGA BLOKA NA TREZNEJŠE POSTOPANJE STJEPANA RADIĆA.

Beograd, 27. oktobra, p. Vest, da bo g. Marko Trifković dobil mandat za sestavo koncentracijske, odnosno široke koalicijske vlade, se ni potrdila. Tudi večerajšnji in današnji dan sta prešla brez odločilnih korakov v smeri končnega razčiščenja položaja.

Včeraj je kralj sprejel znova g. Davidoviča in Ljubo Jovanovića. Po avdijenci g. Jovanovića se je v njegovem salonu v parlamentu vršila konferenca nekaterih radikalnih prvakov, ki jim je Jovanović poročal o političnem položaju kakor ga on gleda. Po daljši diskusiji so navzoči soglašali v sledečem: Radikalna stranka naj bi se ne protivila koncentraciji, toda ožji blok bi moral popreje na formalen način razčistiti svoje odnose napram Radiću ter podati v tem pogledu točne izjave, pogajanja s HRSS pa bi se mogla vršiti le pod pogoji, ki so znani že iz tkzv. Davidovičevih ultimata. Poudarjalo se je nadalje, da g. Davidović ne bi mogel biti mandat tak koncentracijske kombinacije. Situacija je g. Jovanović označil kot jako zapleteno. Krona sicer v vno nadaljuje svoje poskuse omogočiti koncentracijsko ali vsaj široko koalicijsko vlado, vendar postaja položaj polagoma nevzdržen in kralju končno ne bo preostalo nič drugega nego apel na narod.

Tudi šefi ožjega bloka so konferirali v soboto je g. Davidović naprosil Radića, naj v nedeljo ne gre nikamor na shod, da ne poslabša pomirljivega vtisa svojih nedavnih izjav v zagrebških in beograjskih listih. Res je predsedstvo HRSS v soboto sklenilo, da ostane Radić v Zagrebu. Toda Radić je odločil drugače ter je včeraj v Križevcih zopet vse pokvaril. Zlasti njegove izjave, da HRSS vztraja v komunistični seljaški internacionali in da bo proslavila obletnico boljševiške revolucije ter njegove grožnje kralju so izzvale novo zaprejščenje. Režimski krogi sicer skušajo da

odgovora nimam ničesar izpreminjati. Resnična svobodomiselnost se slabo strinja z grobim zmerjanjem. To prepričam fanatikom raznih vrst, posebno tistim, ki sicer trdijo, da so predstavitelj najblažje vere, a si vendar štejejo v čast, da bogatijo slovar psov in kandidirajo za mučenike, kar jim bomo pa mi ljubezno odklonili.

Naš liberalizem ima dva pogoja. Če na eni strani izjavlja, da država ne sme ovirati ver, na drugi ne pripušča, da bi se vere vmešavale v notranje ali zunanje zadeve države. Za Francijo je značilno, da je popolnoma laška država. Kakor je emancipirala šolo, tako mora emancipirati tudi politiko od cerkve. Mi ne vidimo, kako bi se pravno dalo opravičiti vmešavanje kakve vere v našo diplomacijo, in če je to tudi vera večine. Mi ne vidimo, da bi nam bile kaj pomagale koncesije, ki so bile storjene v tem pogledu. Sedanji dogodki dokazujejo, da

Popoldne ob 16. je bil g. Davidović sprejet od kralja, kateremu je poročal o sklepu svojega kluba.

Zvečer se je vršila konferenca ministrstev, ki je trajala do 20. Ker je imel minister Petrović tako ogromni smolo s svojimi komunikacijami, je prevzel izdajanje oficijelnih obvestil o situaciji (kakor je vidi ožji blok) g. Korošec, ki se je nočjo odrezal novinarjem s sledečo politično objavo:

«Stara etapa krize, staro stališče ožjega bloka, stare zveze širšega bloka».

Odličen član vlade je pojasnil ta komunikacije takole: «Stara etapa» pomeni, da v politični situaciji ni nič novega. «Stara stališče ožjega bloka» pomeni, da se odnosi med grupami v vladi niso izpremenili. «Stare zveze širšega bloka» pa znači, da v zvezi z Radićem ni nič novega.

Nočjo se je g. Davidović odpeljal v Vrnjačko banjo s svojo gospo, ki gre tja na lečenje. G. Davidović se vrne v sredo.

Ob 18. je bil v dvoru g. Jovanović. Ker g. Pašić še vedno ne sme iz sobe je gospod Jovanović informiral kralja o razpoloženju v radikalnem klubu, ki je po svoji ogromni večini proti koncentraciji, ako se že predhodno ne razčisti vsa znana politična vprašanja.

V tej zadevi je dopoldne obiskal gospoda Pašića minister dvora g. Janković.

Za jutri ni pričakovati nobenih važnejših dogodkov. Navzlic pesimizmu, ki se širi glede zavlačevanja krize, so nekateri politiki mnenja, da bo odločitev padla vsekakor še ta teden.

nes z raznimi komentarji dokazovati, da Radić ni tako »hudo misli«, toda jasno je, da so to le prazne tolažbe. Sem spada tudi današnja «Pravdina» vesti o konkretnih Radićevih predlogih. Načrtujejo jo na Radićevu iluzijo, da bi svojačasno ustavni načrt Hrvatske zajednice (ki predvideva zvezo 6 držav pod skupnim vladarjem in kot enoten mednarodni teritorij) mogel tvoriti osnovno sporazuma, je «Pravda» objavila danes že nekake sklepe predsedništva HRSS, češ da Radić odobrava omenjeni ustavni načrt ter postavlja sledeči program: priznanje države, priznanje dinastije Karađorđević, preureditev notranje uprave po angleškem vzorcu, razdelitev države na pokrajine in ureditev širokih avtonomij naj se izvrši sporzumno. Ta «Pravdina» veste je ostala nepotrjena in je kakor vse kaže gladko izmišljena.

Ves dan se je včeraj tudi trosila iz vladnih krogov vest, da je Radić naznačil svoj prihod v Beograd. Temu nasproti je konstatirani, da je Radić včeraj na svojem shodu znova izjavil, da v Beograd ne gre.

PRELOM MED BUNJEVCI IN RADIĆEM.

Beograd, 27. oktobra, r. Današnje «Vreme» objavlja brzojavko iz Subotice, da tamošnji službeni organ bunjevačke stranke «Hrvatske novine» ostro napadajo Radića ter ga imenujejo boljševika in rušilca države. Bunjevci v zadnjem času zelo ostro napadajo Radića radi njegove anacionalne propagande v Vojvodini.

NAŠ ZASTOPNIK ZAPUSTI CARIGRAD?

London, 27. oktobra, s. Kakor zatrjuje neka vest iz Carigrada je turška vlada pozvala zastopnika Jugoslavije, da zapusti Carigrad. Kot vzrok za to se navaja, da jugoslovenska vlada še ni podpisala lausanske mirovne pogodbe.

notranji mir ni ničesar pridobil z oficijelnim vzpostavljenjem naših odnosov z Vatikanom. Absolutna ločitev prosvetne oblasti od cerkvene, nam je edina formula, ki je zmogljiva zagotoviti pravi verski mir, ki si ga želimo. Država ne more dopustiti, da bi se kršil zakon, izraz narodne suverenitete. Ta zakon so v zadnjih tednih nekateri izzivali, ni mi treba povdarjati, da so ga vsi državljani brez izjeme spoštovati in da mu bomo mi to spoštovanje zagotovili z mirno odločnostjo.

Ne dvomimo, da bo Herriot z poslednjim izvajanjem načel zapadno-evropske demokracije uspel ter končno obračunal s klerikalizmom, ki je zlasti po svetovni vojni izgubil vsako pravico do obstoja. Ravnotako smo pa tudi uverjeni, da bo tej zmagi na Francoskem morala slediti temeljita preorijentacija klerikalcev tudi pri nas. Čim prej bo to naša duhovščina uvidela, tembolje bo zanjo.

Srednjeevropska carinska unija?

JUGOSLAVIJA JE BAJE ŽE PRISTALA NA NJO. — UPIRA SE JI 2 VSO SILO ITALIJA. — SESTANEK MUSSOLINIJA IN ZUNANJIH MINISTROV MALE ANTANTE.

Gradec, 27. oktobra, s. »Tagespost« doznava, baje iz dobro informiranega vira v Beogradu: Vsled upliva, ki ga je bilo pričakovati v Pragi po Dawesovem načrtu na celokupni svetovni gospodarski položaj, so prišli mednarodni krogi do prepričanja, da bo treba Nemčiji, ki se bo gospodarsko opomogla postaviti nasproti organizaciji manjših sil v Srednji, Vzhodni in Južni Evropi. V ta namen naj bi se ustanovila carinska unija med nasledstvenimi državami. Gospodarske meje med Avstrijo, Madžarsko, Češkoslovaško, Jugoslavijo, Bolgarijo, Poljsko in Rumunijo naj bi izginile, kar bi seveda povzročilo popoln preokret gospodarskega življenja v teh pokrajinah.

Rumunsko poslanstvo je zagotavljalo, da bo rumunska vlada prvi korak v tej smeri poždravila tembolj prijazno, ker je Rumunija ravno na tem, da uvede nova pogajanja za sklep trgovskih pogodb. Z avstrijske strani se je izjavilo, da bi na Dunaju z velikim veseljem pripravili načrt carinske unije. V beograjskih krogih je bila javna tajnost, da sta MacDonald in Herriot ob priliki londonske konference položila zastopnikom nasledstvenih držav nedvoumno na srce, naj se gospodarsko združijo. Od tod tudi izvira, da je dr. Beneš z beograjsko kakor tudi z bukareško vlado vodil v tem vprašanju razgovore in lansiral v svet vesti o ustanovitvi podonavske konfederacije.

Sprva so v Beogradu sprejeli to vest precej hladno, in to tembolj ker brez Madžarske in Bolgarije ni bilo mogoče ustanoviti gospodarske enote. Jugoslavija namreč ima s tema obema državama še vedno dalekosežne difference, čijih ureditev se zdi zelo težka.

Še bolj težavna se je zdela rešitev te

ga problema, ko se je zvedelo, da je Češkoslovaška pripravljena dati Madžarski, da jo pridobi za ta načrt, tudi teritorialne koncesije. To dejstvo, ki se je v Beogradu in Bukarešti takoj izvedelo, je izvalo pri zavezniških Češkoslovaške tako presenečenje, da je praška vlada morala na odgovor budimpeštanske vlade obščno zmanjšati svoje obljube, nakar je madžarska vlada pustila zadevo v nemar.

Dr. Beneš je nadaljeval svoja prizadevanja in je skušal najprej priklopiti Avstriji Male antanti. V tem so ga v Beogradu in Bukarešti živahno podpirali, vendar pa se je avstrijska vlada izjavila, da sicer ne odklanja gospodarske skupnosti, vendar pa noče opustiti svoje politične nevtralnosti. K temu stališču avstrijske vlade je mnogo pripomogel vpliv Musolinija, ki je odločen nasprotnik donavske konfederacije, v kateri vidi ojačanje slovenskih držav. Čeprav vlada sedaj med Italijo in Jugoslavijo za mir in so sporna vprašanja z rimskim paktom vsaj za prihodnja leta urejena, hoče Italija nadalje ojačanje Jugoslovanov svojih tekmecev na Jadranu po možnosti preprečiti. Vsled tega Italija ne bi nikdar pristala na ustanovitev podonavske konfederacije.

V informiranih krogih se zagotavlja, da tozadevna pogajanja nikakor niso prenehala, temveč se marljivo nadaljujejo. Za v najbližnji bodočnosti, ko bo jugoslovenska vladna kriza rešena, se bo vršil nameravani sestanek med Mussolinijem in dr. Marinkovićem, na katerem se bo razpravljalo predvsem o vprašanju carinske unije nasledstvenih držav. Kakor se čuje, bosta k temu posvetovalnja pritegnjena tudi Duca in dr. Beneš.

Volilna borba v Nemčiji

MARX O MEDNARODNEM POLOŽAJU NEMČIJE. — SIMPTOMATičNE VOLITVE V HAMBURGU.

Berlin, 27. oktobra, s. V izjavanjih, ki jih je podal včeraj državni kancelar doktor Marx na zborovanju centra, je med drugim izjavil, da zahteva Nemčija pravico do življenja kot narod, vsled česar se jo mora oprostiti vojaške kontrole. Nemčija se mora združiti in postati zopet država s kolonijami. Da je samo Nemčija kriva vojne, je pravilica. Večina nemškega naroda želi mirnega razvoja poveljnih dogodkov. Reparacijsko vprašanje je bilo po zaključku londonske pogodbe spravljeno na mirnejša pota. Londonska pogodba vsebuje podlogo za popolno rešitev tega vprašanja. Vprašanje razorožitve je bilo rešeno samo enostransko. Zmagovalci so v septembru v Ženevi pokazali voljo, da hočejo razoroževati. Nemčija jih poziva, naj pričnejo in je pripravljena lojalno sodelovati v Zvezi narodov.

Končno je dr. Marx omenil, da je nemško državno ozemlje še vedno zasedeno od inozemcev, poudarjal pa istočasno, da

VOLITVE V HAMBURGU.

Hamburg, 27. oktobra, s. Po zveščem uradnem izidu je bilo pri včerajšnjih volitvah v hamburški mestni in deželni zbor, in sicer v mestu in okolici od 14. skupaj 554.053 glasov. V obeh volilnih okrožjih so dobili demokrati 21, socialni demokrati 53, zveza najemnikov 2, nemška ljudska stranka 23, narodni socialisti 4, komunisti 24, obrtniki 2, centum 2 in nemški nacionalci 28 mandata. V primeri z zadnjimi volitvami so izgubili demokrati 2, socialni demokrati 16 in nemška ljudska stranka 8 mest, dočim so nemški nacionalci pridobili 10, komunisti 7 in narodni socialisti 4 sedeže.

Prepovedan Radićev shod v Lendavi

Zagreb, 26. oktobra, r. Veliko ogorčenje je v predsedništvu HRSS povzročila vest, da je srezko poglavarstvo v Lendavi prepovedalo za včeraj napovedani shod HRSS v Lendavi. Poslana je bila ostra pritožba na notranje ministrstvo. Odličen član predsedništva HRSS je izjavil: To je klerikalna zahrbtnost. Klerikalci so vedno neloyalni zavetniki. Navidezno so vneti za svobodo ter bi živahno protestirali, ako bi se od njih zahtevalo, da pristanejo na zabrano naših shodov tam, kjer HRSS nastopa proti Srbom. Kadar pa hoče naša stranka v Slovenijo, so naenkrat naše ideje miru in reda opasne! Seveda je prepoved samo posledica klerikalne strankarske bojazni pred Radićem. Toda mi jim te ljubezljivosti že poplačamo in binavsko zavezništvo, ki ga danes vzdržujejo z nami, jim ne bo prav nič pomagalo. HRSS je odločena, da nastopi v obeh slovenskih okrožjih s svojo listo. Ali bomo pri tem priznali novo slovensko republikansko stranko za svojo, še ni odločeno. Pri zadnjih skupšinskih volitvah smo imeli v tem oziru slabe izkušnje.

Poročila zagreb. blokaških listov o položaju

Zagreb, 27. oktobra, r. Blokaški «Večer» doznava, da se še vedno vzdržuje ideja vlade znamenitejših ljudi iz raznih klubov. V istem času se govori tudi o koncentracijski vladi g. Marka Trifkovića, za katerega se pravi, da je od sinoči postala aktualna.

Sinoči je z brzovlakom prispel v Za-

greb davidovičevski poslanec Gjoka Popović in je takoj posetil g. Radića. G. Popović je prinesel iz Beograda nova poročila in že danes se vodijo v hiši g. Radića politični razgovori. Skoraj celo dopoldne je poteklo v konferencah. Iz Beograda je prispel tudi poslanec HRSS Bačinić.

«Hrvat» javlja iz Beograda: «Dobre informirani politični krogi menijo, da do koncentracije z radikali ne pride in da obstojita samo dve možnosti: volitve ali pa restavracija dosedanje Davidovičeve vlade.

Morilec Daskalova obsojen

Praga, 27. oktobra, s. Po petdnevni napravi je danes porotno sodišče izreklo obsodbo proti morilecu poslanika Daskalova Cicankovu. Porotnikom je bilo stavljeno dveh vprašanj, in sicer na umor bolgarskega poslanika Daskalova in težko telesno poškodbo dijaka Boadzejeva. Porotniki so prvo vprašanje potrdili soglasno, drugo pa s tremi glasovi. Na podlagi krivdoreka je bil Cicankov obsojen na 20 let ječe. Njegov pravi zastopnik je vložil ničnostno pritožbo. Morilec je sprejel sodbo mirno in udano, vendar pa je izjavil svojemu zastopniku, da bo porabil prvo ugodno priliko, da si vzame življenje.

FRANCIJA IN RUSIJA.

Pariz, 27. oktobra, l. Kakor poroča «Echo de Paris» bo na bržje francoska vlada prihodnji tork priznala sovjetsko vlado. «Matin» doznava k temu, da bo sovjetska vlada sprejela besedilo priznanja ter odposlala svoje zastopnike v Pa-

V Križevcih na Radićevem shodu

V NEDELJO JE RADIĆ GOVORIL V KRIŽEVCIH. PONAVALJAL SVOJO STARO MELODIJO TER POSTAVIL KRALJA PRED ALTERNATIVU ALI S PRIBIČEVIĆEM ALI Z RADIĆEM. — KAKO IZGLEDAJO RADIĆEVI SHODI.

(Poročilo našega na shod poslanega urednika.)

Ni lahko dognati, kje boš to ali ono nedeljo našel Radića; za sleherno nedeljo je napovedanih pet, deset «velikih skupščin HRSS» širom njenega republiškanskega območja. Nanje se razpršijo poslanci kakor politični misijonarji; tudi Radić je napovedan marsikod, to zaleže najdeš ga pa le na eni, kakor bi stavljal loterijo. Ampak če je skupščina napovedana tudi v Križevcih, v tem starodavnem mestecu imeutitnih tradicij, zgodovinskih dogodkov in pivskih statutov, ugameš pravo: nikamor drugam, kakor v Križevce pojde Radić, pa bo povedal nekaj onega i za nervozne beograjske gospode i za svoje verne Podravce, ki so bogme veseli in hudo politični ljudje ob vsaki letini... Resnično, s poldesetimi dopoldanskimi vlakom dospe Radić v Križevce, s soprogom, sinom, prijatelji in običajno suito novinarjev. Peron je poln sveta, gruča rediteljev tišči nazaj, pred ograjo so zastavonoše, dvojni tamburaški in goslaški muzikanti, z njimi popevajoča dekleta, v sredi špalir in na kraju sprejemna deputacija.

«Živio Radić!» Tamburaši udarijo eni svojo, drugi svojo, goslači posebno, z nežnimi glasovi prilagajajo dekleta in sam refren, kakor na proščenju, možakarji klobuke z glav in renčijo, da se iz pozdravljanja komaj še čuje brenčeti takt Lepe naše... Elegantni mestni župan — zajedničar dr. Hanžek, pod Protićem je bil poldrugi dan minister, tako tolmajoči novinarji — drži pozdravni nagovor z dvignjenimi besedami o hrvatski narodni borbi, o republikanski misli, o končni zmagi. Radić odgovarja komaj slišno, pa v kratkih besedah pove, da je za začetek prav in zadosti. V Križevcih je včasih bil krvavi sabor in seljaški upor. Zdaj imamo to seljaško organizacijo, ki dokazuje, da gumijaste kuglice premorejo več kakor svinčene. Živio Radić!... Pred kolodvorom — uh, kaj je blata — čaka košije in kolesarji, za njimi pa fronta seljaških konjenikov v gardni pripravi, na tolstih okrančanih konjih, brez ostrog in sedla sicer, toda z belimi prepaši iz domačega platna, s trobojnimi trakovi in papirnati zastavicami. Vse tako domače slavnostno. Ampak blato je, pasja capa, in kisasto vreme! S prvo košijo se popeljeva zakonca Radić, v drugih je prostora tudi za novinarje, naokrog se zgrnejo konjeniki, eden je na čelu z eromozansko zastavo, in tako se kolona pomika navzgor proti mestu, ob strani po pešpoti pa dohaja ljudstvo kakor v nagli procesiji, zakaj vmes se pomikajo trobojna bandera z republikanskimi gesli, nalepljenimi v zlatih črkah, z naštimimi podobami svetega Jurja, ki je zmaja klal, in s suličastimi konicami. Ponekod tudi s hiš visjio zastave, sredi trga pa je slavalok z veliko Radićevo podobo. Tu se ponovi pozdravni nagovor, Radić dobi večja in odgovarja kakor že mnogokrat, a je vedno novo. Malo dalje, kjer je trg najbližji, stoji govorniška tribuna v zelenju in zastavicah, z drugo Radićevo sliko in v domače platno vtkanim voščilom: Živio sto godin, hrvatske domovine sin!

Režija, ali ceremonijal (da se z ozirom na dostojanstvo predsednika mirotnovne republike pravilno izrazim), je na Radićevih zborovanjih skoraj povsod enak. Prostor od štirih strani obstopijo konjeniki, znotraj je množica. Pogled s tribune je interesanten. Kaj bo vseh, kakih 5000 glav, trditno moji sosedi. To je precej, je le resnično povedano. Kumeči, žene, otroci, vseprek, narodnih noš in med njimi, kakor bi človek pričakoval onstran Sotla. Vse gleda kakor blaženo zamaknjeno na tribuno, odkoder slabovidni gospod predsednik motri svoje ljudstvo in nareka: Živele hrvatske republikanke!... In hrvatske republikanke, nekatere prav vitke v pas in jedrih bokov, so najbolj blažene in ganjene v tem začetnem razpoloženju, ko tamburaši kar ne morejo končati s himno na čast Radiću in ko se Radić v lastni osebi razgleduje s tribune... No, točno ob 11. se zborovanje prične. Stefan Kukulj, mustačast in košat možakar, poda besedo dičnemu predsedniku.

«Hvaljen Bog, živila republika!» Radić govori! Spočetka malce tiho, da se dvignejo glave in napno ušesa, nato glasneje in ostreje v precej visokem rezkem glasu, beseda mu teče kakor na vetru valovito in spontano nizano, da se čudovito sučestvito prilaga priprosti množici. Ni dvoma, poslušati Radića je zabavna stvar. Frapira te drzovitost njegove govorniške crupcije, drastika več ali manj duhovitih domislih in vpletanje njegovih poljudnih aforizmov ki jim lahko stokrat oporekajo, a jih bo Radić dvestokrat nadalje sukal v vsejakih variacijah ter imponiral svoj množici.

Radić govori.

Seljaški in delavski, vi vsi veste, da že dva tedna vlada ni. Po šestih letih nasilja, korupcije, nereda, pokvarjenosti se je pred tremi meseci našlo le nekaj poštenih Srbov, ki so z nami

stopili v blok. Ustvarili smo parlamentarno večino in naša vlada je nastopila z deklaracijo, ki je poudarila troje: red v upravi, izključenje lopovov in postopno sporazumevanje v delu in pripravih za nove volitve. Mi smo zahtevali, da se v Zagrebu vzpostavi vlada, ki bo olajšala upravo, obrt, šolstvo, kakor smo te in druge panoge prej ravnali sami. Toda radi zmedenosti nekaterih gospodov vlade v Zagrebu nimamo, nego nam očitajo, da nismo monarhisti, kakor da je monarhist samo tisti, ki je militarist in ki kaže grabežljive kremplje. Jaz sem vprašal Nastasa Petrovića v Zagrebu: Ali je kralj resnično proti Davidovićevi vladi? To ne more biti, naša vlada je edina parlamentarna in zakonita in kralj vanjo mora zaupati! Nastas je nato res dejal kralju v Beogradu: «Velikanstvo, to vodi naravnost v propast, ako pojde tako dalje!» Ni in ne more biti druge vlade razen one, ki si jo postavi parlament. Toda Davidović je popustil in dal ostavko, mesto da je dejal kamarili: Ne ide! To je bila prva pogreška. Druga, še večja, je bila z 20. oktobrom, ko se mora sestati parlament. Demokrat Pečić pa se poda na dvor in pravi, da ni treba, da bi se parlament sestel. Enako je svetoval tudi Ljuba Jovanović in kralj je že dejal: «Ako ni treba, pa ne!» Šele Davidović se je zoperstavil in parlament se je sestel. A kamarila je zahtevala potom kralja svoje, radikalno predsedstvo, kamarila, ki ima komaj tretjino v parlamentu. Jaz za to nisem vedel, vem pa, da kralj nima pravice, to zahtevati, nima pravice skupščini mašiti usta. Parlament voli kogar hoče. Nri Franc Jožef ni želel, da je predsednik hrvatskega sabora bil Medaković. Srb ni veleizdajalec. Tudi jaz nisem bil, zanj, ne zato, ker je bil veleizdajalec, temveč ker je bil — madžarofil. To je bilo v hrvatskem saboru, kjer ni vladala sablja. V Beogradu pa kak dvorski gosposki brezdečnik zahteva, kdo bo predsednik skupščine.

Radikalna stranka ne da obtožiti svojih treh ministrov, danes je ohočen še četrti, Srškić, ki je kradel iz državnih šum. Niti kralj nima čiliko hrabrosti, da bi dejal: Ne maram lopova za ministra; temveč veli se nam: Morate z radikalni Dobro, pa gremo z njimi, samo lopovov naj se odrečejo. In grozijo nam: Ako ne pristanete, vam damo P.-P. Dajte, pa boste videli, kako bomo z njimi obračunali. Mi smo za mir, manjšina pa za pokoj! Vojaško orožje se deli med dobrovoljce in pravoslavne, kakor da nimamo že dovolj vojaštva: oficirji spaci, ujo, soldati si obirajo uši. Kamarila pa iziziva državjansko vojno, a z njo moramo obračunati. Kamarila je kakor pajčovina, bolj ko jo trgaš, bolj se vleče, glave ne vidiš, samo sablja štel iz nje. Dobivam pisma iz Londona in me vprašujejo: je li mogoče, da lopovi postanejo ministri na kraljevo zahtevo? Naj le postanejo; za nas bo to sicer muka, toda zanje propast. Kralj se mora odločiti, ali se nasloni na krvoloka Pribičevića ali na Radića. Mi zahtevamo svoj sabor in popolno vlado v Zagrebu. Vendar to ni naš edini cilj. Mi se hočemo dogovoriti, kakor smo v četrtki napisali. Tudi z radikali se hočemo dogovoriti, samo svojo četvrtico naj odstranijo. A kar mi predlagamo, ne velja nič, ker se nadejajo, da se bo na Hrvatskem vse raztoplo. Toda ako poskusijo z nasiljem in ubijejo Radića, bo bruhnil plamen, ki jih bo požgal.

Na dvoru spletarijo in lažejo dalje. Ni takega klepetuljstva kakor na dvoru. Besedo ima general Živković, ki je pri umoru Aleksandra Obrenovića odpiral zarotnikom vrata in je zdaj kommandant kraljeve garde. Po mojem ne bi smel biti niti čestni pomačar: kar je storil ankrat, lahko stori tudi drugi. V Rusiji so tudi na dvoru imeli Rasputina, pa vi veste, kako so končali. Ako kralj misli, da parlament ne velja, pojdimo v volitve, v svobodne volitve. Mi se ničesar ne bojimo. Parlamentarna vlada ali svobodne volitve! Samo to dvoje mora biti. Drugače pride do poloma, kakor ga Balkan še ni doživel. Porušilo se bo vse, samo Hrvatska bo ostala kakor zid. Ako je sporazum s Srbi mogoč, dobro. Ako ne, še bolj je brez njih!

Radić je končal, ovacije so naravno sila živahne, pa hitro za spoznanje pojenjajo, ko nastopijo nadaljnji govorniki. Četvero se jih zvrsti za Radićem, dva sta seljaška poslanka. Kopirajo original, reči pa je, da gladko in brez posebnih nezdod. Kar dodajo iz lastne

glave, zaleže, ako beseda pada čez batinaše, gosposdo in popove.

V tem zrazvoni poldne. Zdalej bo nekaj: «Sad se pomolimo Bogu!»... Vse se križa, tudi Radić in šepetaje moli, tudi Radić... Nato zaigrajo tamburaši, zaključno besedo pa

zopet povzame predsednik Radić:

Volitve so neizbežne, tekem pol leta jih bomo imeli. Nam je vseeno. Pozimi nam bode kakor svatba, spomladi pa kakor oranje. Mi moramo dobiti 130 mandator! V Beogradu vedo, da nam nič ne morejo in pravijo: sve nekuda juri za Radićem. Zato ne bo nič zalego, če pride tudi P.-P. Zunan v svetu se dogajajo važne stvari: Francija postaja mirotvorna, v Angliji bo na volitvah zmagala delavska stranka, saj je Macdonald izdal tak volilni oklic ko da ga je pisal kdo izmed nas, v Nemčiji pa tudi mora zmagati republikanizem. Rusija slavi 7. novembra sedemletnico osvobodjenja; praznik bonio proslaviti tudi mi, zakaj z Rusijo stojimo in pademo, z njo se bomo osvobodili tudi mi. Dokler je na svetu toliko republikanskih držav, tudi na Hrvatskem ne bo vladala sablja. Mi klonimo samo pred Bogom. Njemu se molimo, a za svoje se pravo borimo!...

In Radić začne Lepo našo domovino in vsi s tamburaši vred za njim.

Sijajna napredna zmaga na Bledu

Bled, 26. oktobra.

Danes so se vršile na Bledu občinske volitve. Napredne stranke so nastopale složno, ppostavile so sicer ločene liste, toda so jih med seboj vezale in v agitaciji so delale vzajemno. Uspeh je bil sijajen.

Naprednjaki so od 25 mandatov dobili 15, klerikalci na svoji strankarski listi 6, na mešani listi pa od 4 mandatov 2. Ker sta na mešani listi izvoljena tudi dva napredna odbornika bo imel novi občinski svet blejski 17 naprednjakov, torej dvotretjinsko napredno večino!

Število glasov je bilo sledeče: JDS 76 (4 mandate), NSS 95 (6 mandatov) SKS 90 (5 mandatov), SLS 101 (6 mandatov), Gogalova lista 66 (4 mandate). Izvoljeni so sledeči gospodje demokrati: Herman Tomec, Leopold Lebar, Fran Stare in Ivan Kokalj, samkmeti: Fr. Wester, Fran Jeme, Anton Vovk ml., Plemelj Ivan in Ivan Kenda, narodni socialisti: Josip Marolt, Ivan Kapus ml., Ivan Pertot, Martin Prešeren, Andr. Knaflič in S. Šebenikar, nadalje iz Gogalove liste naprednjaki Fran Arh in Fran Pangerc. Klerikalni občinski odborniki so: Fr. Rus, Martin Burja, Janez Zumer, Al. Zerovec, Ivan Triller, Ivan Tavčar Matveje Gogala in Fran Zupan.

Volilni boj je bil zelo oster. Klerikalci, ki so vedno pripravili loviti nezavedne volilce na vse mogoče linanice, so postavili poleg svoje oficijelne liste še listo z nevtralnimi imenom, samo da bi se polastili cvetoča občine blejske. Volilna borba je bila srdita posebno še v soboto in na dan volitev. Ker so klerikalci in takozvana Gogalova lista, prišli zaupne sestanke za zaprtimi durmi in jih je bilo nemogoče zvladati na odkrit razgovor vseh volilcev, so naprednjaki v soboto popoldne potom vabil z malim trkom sklicali sestanke na Mlinem in na Rečici, kjer so bili pozvani, da govorijo tako napredni kakor klerikalni kandidati. Ker klerikalci niso mogli več pravočasno obvestiti svojih volilcev naj se teh sestankov ne udeležijo, so bili prisiljeni sami priti na zborovanje in zagovarjati laži, ki so se preje trosile pri zaprtih durih blejskim volilcem. Tako smo imeli v soboto na Bledu kar dva shoda, na katerem so bili kandidati vseh strank. Napredni govorniki gospodje župan Herman Tomec, Kenda, Vovk, in dr. Rapš so s stvarnimi izjavami in mirnimi govori prepričali volilce, kdo v resnici dela v procvit blejske občine in kdo uporablja lepe besede le v svrhu volilne agitacije. Na Mlinem so skušale klerikalne korifeje še blatiti in napadati dosedanjí občinski odbor, so pa po točnih odgovorih prizadeti striktno izjavili, da so pač tako informirani in da za svoje trditve vsled tega ne morejo nositi polne odgovornosti. Igra se je po-

Za sobotno številko „Jutra“

ki izide v večji nakladi in v večjem obsegu, se sprejemajo

inserati samo do petka zjutraj!

Ovacije se ponavljajo, da Radić porabi priliko in priporoči svojo Božičnico (seljaški koledar), ki se razpečava na debelo in drobno. Ljudstvo se počasi gnete v špalir od tribune do stanovanja profesorja Mrazovića, predsednika krajevne organizacije HRSS, kjer je napovedan banket za kakih dvajset ožjih. Tudi novinarji morajo poleg...

Pojedina je kolosalna, Radićeve zdravice nagle in «originalne». Seveda v Križevcih se to mora obnesti, če že ne točno po statutih, pa vsaj po goli dobri volji... Spodaj na trgu pa se čaka večina množice in se ne razide. V lopi in na dvorišču svirajo tamburaši neugnano. Končno je treba na kolodvor. Spreved enak kakor popoldne. Pred vlakom je gnječa. Radić govori z vagona in navdušuje, dvojno navdušen... In zopet se dvigajo klobuki z glav, Radić je začel Lepo našo. Vsi pojo in so ginjeni do solz. Vpitle in tamburanje «vse se meša v slovo, ko se vlak makne proti Zagrebu. Večer je lep, celo nekaj zapadajočega solnca se prerle skozi oblake, da se svetleje kaže pokrajina s pašniki in jarki, živino, nizkimi hišami po obronkih, vinogradi in umirajočim bukovjem tam zadaj. K železni tečejo ceste, vloga je zunaj in blato, pasja capa! V vagonu na toplem, pa dremljemo. Tudi gospod Radić. Kajti bilo je, hm, jako naporno...

fasade, osrednja kurjava, razsvetljava itd.). Proslavimo te dni z ono nacionalno požrtvovalnostjo, na katero smo bili pripravljeni v svetem razpoloženju pod vtisom velikega dogodka pred šestimi leti.

Vabimo in pozivamo vse svoje članstvo, da daruje in zbira prispevke bodoče dni za Tabor, da čim prej dokončamo pomorno nacionalno zgradbo na Taboru. Ako vsak član pomaga gradbi samo z 2.— Din, bo s tem mnogo doseženo. — Prispevke sprejemajo proti potrdilu »Tiskovna zadruga« v Prešernovi ulici in v društveni pisarni na Taboru vsak dan med 4.—7. popoldne.

Odbor Sokola I.

Politične beležke

+ Skupščina v Splitu, ki jo je v nedeljo sklicala Trumbićeva Hrvatska politična organizacija za ceremonijo svoje fuzije s Hrvatsko zajednico, je bila zelo skromna, pa je naravno tudi formalni predlog za fuzijo bil sprejet soglasno. Nastopilo so raznovrstni govorniki kot predstavnik »Hrvatske inteligence« v Dalmaciji, glavni govor pa je imel dr. Trumbić o politični situaciji povsem v zajedničarski in s tem radićevski ideologiji, seveda pa z vzvišeno katedersko besedo. Zdrži-tev z Zajednico je argumentiral kot dokaz ujedenja Dalmacije s Hrvatsko, pri čemer je Hrvatska zajednica najjača predstavnica neodvisne hrvatske inteligence in mešanstva. Zaključno besedo je imel prof. dr. Bazala iz Zagreba, ki je razlagal, da je Hrvatska zajednica »reakcija na propad ideale«, ona se sedaj bori za hrvatsko edinstvo in ga znova zgrajuje; zato tudi stopa paralelno s HRSS, ker stremi za osvobodjenjem poedince in splošnosti. Izvoljeni so bili delegati za občni zbor Zajednice in nov splitski odbor, dočim je dr. Trumbić postal član izvršilnega odbora HZ. Zborovali, kolikor jih je bilo, so poleg Trumbića nazdravljali Lorkoviću, Bazali in Radiću, ki je v soboto dejal dopisniku »Hrvatskega lista«: «Ta fuzija je izredna stvar. Trumbić bo igral še važno vlogo.» Toliko za razliko od lani, ko je Radić označil Trumbića za — gosposko smetje.

+ Radićeva baza pogajanj. Stipa Radić je zadnje dni v svojem umikanju izjavil, da bi bil pripravljen za definitivna sporazumska pogajanja na osnovi zajedničarskega ustavnega načrta. Dr. Trumbić kot najnovjši ideolog separatističnega hrvatskega je v nedeljo v Splitu porabil to izjavo in povdaril, da je zajedničarski ustavni načrt s tem dobil pozitivno politično vrednost. Stvar je malo čudna, zakaj tudi Radićeva stranka ima svoj načrt, pa ga očividno ne ceni več niti toliko, da bi ga priporočila za bazo pogajanj. Ali pa, kakor pravi »Riječ«, priporoča zajedničarski načrt za prvo silo, dočim svojega brččas čuva za — republiko.

Iz demokratske stranke

BREZICE. Tukajšnja okrajna organizacija JDS priredi v sredo, dne 29. t. m. ob 8. uri zvečer prijateljski sestanek s mislišenikov v gostini Stirn, na katerega se vabijo tudi pristali ostalih naprednih organizacij. Sestanek ni namenjen moreda kakšnemu zborovanju, temveč le družabnemu življenju, ki je našemu potrebno.

Borza

27. oktobra:

CURIE: Beograd 7.45, New-York 520.25 London 23.375, Pariz 27.05, Milan 22.42, Praga 15.50, Budimpešta 0.0668, Bukarešta 2.90, Sofija 3.75, Dunaj 0.007325.

DUNAJ: Devize: Beograd 1025 do 1029, London 319.000 do 320.000, Milan 3046 do 3058, New-York 70.935 do 71.165, Pariz 3097 do 3113, Praga 2113 do 2123. Valute: dinarji 1015 do 1021, lire 3020 do 3040; efekti (v tisočih ak): jugoslovenski papirji: Trgo 29, Eskompa 107, Jug 105, Jesenice 530, Ruše 185, Zenica 845, Gutmann 400, Trbovlje 431, Šećerana 880, Hipo 54, Slavonski 230, Slavonija 73; drugi papirji: Analoan 130, Wiener Bankverein 115.5, Živnostenska 805, Južna Železnica 458, Alpine 406.

PRAGA: Beograd 49.10, Dunaj 4.70, Berlin 8.0375, Rim 146.625, New-York 33.95, Curih 653.50.

BERLIN: Beograd 6.065, Milan 18.05, Praga 12.495, New-York 4.19.

LONDON: Beograd 18.888, Pariz 50.40, Rim 104.50, Curih 23.40, New-York 440.50, Dunaj 319.000, Budimpešta 345.600, Praga 150.62.

NEW-YORK: Beograd 145.50, Rim 431, Pariz 521, Curih 19.23, Dunaj 0.1412, Praga 298.37, London 450, Budimpešta 0.1312

Pravo

Schichtovo milo z znamko „Jelen“

je bilo, je in bo vedno ostalo najboljšje.

Pri nakupu pazite na ime „Schicht“ in na znamko „Jelen“!

Naši kraji in ljudje

Minka Govekarjeva

Ob petdesetletnici njenega rojstva.

Zivljenski jubilej praznuje danes ga. Minka Govekarjeva, z njim pa tudi jubilej dela, vztrajnega in plodnega dela slovenske žene. Z mirnim, notranjim ponosom lahko gleda jubilarica, ki je ves čas, odkar izhaja »Jutro«, tudi naša marljiva sodelavka, na minula leta, v katerih je bilo pri nas malo ženskih pokretov brez njenega sodelovanja. Zato smatramo za svojo dolžnost in za čim hvaležnost, da se je danes spomnimo s kratkimi vrsticami.

Rodila se je 28. oktobra 1874 v Trebnjem na Dolenjskem, kjer je bil njen oče dr. Vasič zdravnik. Studirala je v Ljubljani učiteljice in nato par let učiteljice. Že v tem času je mnogo pisala. Pod psevdonomi »Josip Trdina«, »Minka Kastelčeva«, »Ivanka« itd. je priobčevala v »Edinosti«, »Slovenskem Narodu« in »Slovenskem Svetu« (Dunaj) razne črtice in novele.

L. 1897 se je Minka Vasičeva poročila z že takrat znanim pisateljem Franom Govekarjem. Ramo ob rami sta delala poslej, izpopolnjevala in bodrila drug drugega. Skupno sta deloma urejevala, deloma z marljivim sodelovanjem podpirala celo vrsto naših listov: »Slovan«, »Ilustrirani Tednik«, »Tedenske slike«, »Domovina«, »Slovenski narod«, »Slovenka«, »Jugoslovenska žena«, »Domači prijatelj«, »Ženski svet« in — last not least — »Jutro«. Gospa Minka je pisala in piše zlasti članke o ženstvu pri nas in drugod, o ženskem karitativnem delu, o gospodinjstvu, povsod z iskreno ljubeznijo do svojih sester in njih doma, z ljubeznijo do naše rodne grude. Malo kje se podpisuje: gre il za stvar, ne za lastni sloves.

Šest let (1905 — 1911) je bila urednica lepega in koristnega mesečnika »Slovenska gospodinja«. Iz lastne skušnjave vemo, kako težko je dobiti sodelavce med našim inteligentnim ženstvom, in tako je morala tudi ga. Govekarjeva list ne le urejevati, ampak večino sama pisati. Kljub temu pa je delala in pisala tudi izven uredništva. Prestavila je vrsto novel in črtic novjših ruskih pisateljev; njena knjiga »Ruska moderna« je postala naravnost popularna in je zašla v zadnjo našo knjižnico. Še bolj pa je postala popularna njena »Dobra kuharica«, ki jo je l. 1903. založil Schwentner. Bilo je to prvo naše tovrstno delo, zato tem težje; saj je bilo treba skoro vso terminologijo še le skovati. S pomočjo svojega soproga in prof. A. Bartla je rešila nalogo tako povoljno, da drži večina njenih izrazov še danes. Poleg praktično-gospodinskega pomena leži glavna zasluga »Dobre kuharice« baš na tem polju in pa v tem, da je spodbudila iz naših kuhinj nemško navlako — za takratno dobo tudi važno narodno delo. Knjigo je izpopolnila l. 1908. »Dobra gospodinja«, zbornik praktičnih navodil za matere, žene in neveste.

Iz hrvaščine, ruščine, nemščine je prevedla dolgo vrsto gledaliških iger, novel in romanov. Najvažnejša med njimi je pač Tolstega »Moč teme«. Po vojni je izšel med dr. v »Jutru« njen prevod romana Gabrijele Zapolske »Ljubezen na počinčnicah«.

Da je Minka Govekarjeva marljiva članica in odbornica naših narodnih in ženskih društev, pač ni treba posebej omenjati. Zlasti »Splošno žensko društvo«, ki ga je pomagala l. 1900 ustanoviti in kateremu je že od takrat tajnica, ima mnogo svojih lepih uspehov zahvaliti baš njej. Že pred vojno je bila v stikih s hrvatskimi, srbskimi in češkimi ženskimi delavkami in poročila o naših razmerah je pisala tudi v dunajski »Frauenrundschau«. Sedaj je tudi odbornica slovenske sekcije »Ženskega Saveza SHS«.

Pri vsem tem delu pa ga. Minka ni niti najmanj »feministka« v proslulem pomenu te besede. Nasprotno: vrnoma gospodinja je, dobra in srečna žena in mati; vedno je imela ali je znala poiskati do-

volj časa za dom in deco, ki jo je obgojila v naprednem in narodnem duhu. Iskreno želimo blagi, inteligentni, pri tem pa nad vse skromni narodni in socialni delavki, da jo ohrani dobra usoda še dolgo vrsto let v polni posesti njenih narodu tako koristnih zmožnosti.

Mariborska nedelja

Maribor, 27. oktobra.

Da se ne razvadimo, je zarosilo radodarno nebo, in se vztrajno kremžilo do ponedeljka. Nič boljša ni bila sobota. Po trgu so v bratski tekmi gnetli blato kmetje z meščani in kupčevali, da je bila radost. Aproxizacijo je pač treba oskrbeti, četudi ni solnca. Ves obširni glavni trg s Koroško cesto in še stranskimi ulicami je bil natrpan polnih košar in vozov, pa so prav vse raznesli po hišah, četudi je bila zadnja sobota v mesecu. V jeseni se je pač treba založiti in naš trg nudi res krasno izbiro te dni. Vsega, zlasti pa prekrasnega sadja in cvetja med košarami v izobilju, da se ti lahko vsaj oko napase.

Ves je odet v jesenske boje naš Maribor. Izpa Pohorja, Kozjaka in nad Slovenske Gorice se gnetejo rosi hladni oblaki. Včasih pa zapih sever in tedaj zablestje v večer nad tiho Dravo tudi zvezde in se spajajo v motni vodi z odsvitom električnih žarnic nad obrežjem. Tedaj setajo čez visoki most zaljubljeni pari in se tesno privijejo, kadar tako ostro zapih iz vode. Z dveh strani pa vabi prijeten vonj pečenih kostanj. Na razsvetljene ulice udarja iz kleti novi most, mlado kipeče vino in pa fini skoro oranžni duh zloženih jabolk.

To je sedaj pesem našega mesta in poezije, ki je ne morejo pregnati niti mokrota cest in ne hladni vetrovi. Še radi jih imamo. Zato nas je bilo tudi večerj dopolne vse polno v parku pri promenadnem koncertu. Naša vojna muzika kaj velja! Ko so damice zavijale zardele obrazke in kožuhe in je veter trgjal listje s kostanjev so muzikanti z vsem umetniškim mirom svirali pod njimi na mrzlem kamenitem paviljonu. Še beli labud se je muzal med rackami v ribniku. Mi pa smo šetali med gostim rumenim listjem kot po mehkih preprogah in kramljali, pa kresali dobro voljo. Kapelnik Herzog je dirigiral z ognjem. Umetnik je pač vedno mlad in krepak.

Samo radio-umetnikov je manjkalo, ki so imeli že svoj nedeljski dopoldanski koncert v klubu. Njihovo hrepenenje se je povzpelo v daljine, — poslušali so muziko z Berlina, Stuttgarta, Rima. Mi smo hodili že po mokrih zemeljskih tleh in se popolne prav krepko razburili pri nogometni tekmi na še mokrejših sportnih tleh v Ljudskem vrtu. Ampak za pravico je šlo in tako smo se morali vendar postaviti, dokler nam ni policija z gumijevimi bunkami pomirila razburjenih živcev. In potem smo še debatirali dolgo v noč, tudi tega je treba, če hočeš priti resnici prav do dna, pa je bilo zopet konec nedelje.

Protestni šod državnih upokojencev

Ljubljana, 27. oktobra.

Danes dopoldne se je vršil v veliki dvorani Mestnega doma sijajno obiskani protestni šod državnih upokojencev proti čimničnemu postopanju vlade s temi najtežjimi trpin. Shoda se je udeležilo okoli 400 upokojencev in železniških invalidov iz vseh krajev Slovenije. Navzoči so bili tudi Mariborčani. Vlada seveda ni občutila potrebe, da bi poslala na šod svojega zastopnika. Pač pa je zato policija zabranila zbiranje upokojencev pred palačo pokrajinske uprave, veliki župan pa ni hotel sprejeti deputacije upokojencev, ki mu je hotela prečitati sprejeto spomenico.

Na zborovanju je vladalo ves čas ogorčeno razpoloženje in slišati je bilo težke

a popolnoma upravičene pritožbe proti vladi. Kot govorniki so nastopili predsednik koalicijskega odbora upokojencev Salamon, podpredsednik Mazi ter odbornika Cerar in Minkuš. Vsi so naglašali, da je nova vlada obljubljala upokojencem vse mogoče dobrote, sedaj pa jim je ukinila celo stanarino. Čule so se prav zanimive in lepe stvari. Dne 7. avgusta se je oglašila v Beogradu deputacija upokojencev, ki so jo sprejeli ministrski predsednik Davidović, prometni minister Sušnik, minister za socialno politiko Behmen in finančni minister Spaho. Vsi so obljubljali, da se zavzamejo za upravičene zahteve upokojencev. Predsednik ilnančnega odbora Nešić je društvu kasneje celo brzojavno sporočil, da je stvar že urejena. Dne 22. oktobra pa je »Uradni list« naznanil, da je ukinjena dosedanja stanovanjska doklada. Upokojenci so pošiljali nato v Beograd pisma in brzojave, a prejeli niso niti odgovora.

Zborovalci so zahtevali takojšnjo ureditev vseh vrst pokojnin in nezgodne rente ponesrečenih železničarjev, kakor tudi izplačilo v pariteti, odgovarjajoči zdravi valuti. Do ureditve naj se zvišajo draginske doklade draginji primerno, zaostali znesek pa naj se takoj nakaže. Govorniki so tudi odločno protestirali proti temu, da namerava železniška uprava odvzeti stalnim upokojencem, nezgodnim rentnikom, provizionistom in miloščinarijem njihove dosedanje vozne legitimacije, ki so jih pošteno zaslužili. Zborovalci so končno med viharim odobravanjem sklenili soglasno, da odpošljejo o nečutenem postopanju vlade z upokojenci obširno spomenico Zvezi narodov.

Umor in razpis nagrade (10.000 Din.)

Preiskava o morilcih Ferdinandu Pipanu ne pride nikamor. Sledov je več, toda nejasnih, splošnih, križajo se med seboj, nikjer ni nič zanesljivega vse je zavito v tajnost. Kdor poskuša kaj dognati, naleti na neprodorno meglo, v kateri se takoj izgubi. Znano pa je, da je morilec videlo mnogo oseb, ki se pa v svoji komodnosti in v želji, da ne bodo imeli sitnosti, sploh nečisto zglašili in s tem podpirajo morilca in takšne umore sploh.

Dosedanji osumljenci so izpuščeni. Ne samo, da se jim ni moglo nič dokazati, marveč nasprotno, dokazalo se je, da sploh niso in ne morejo biti v nikakšni zvezi s činom, ter da je sum letel nanje neupravičeno in le radi slučajnih zunanjih okoliščin, ki so se pa pri preiskavi takoj izkazale kot splošne, tako da bi se smelo na isti podlagi osumiti še na stotine drugih.

Neimenovani je pri deželnem sodišču ljubljanskem založil deset tisoč Din, ki se naj se izroče kot nagrada onemu, kdor bi dal sodišču take podatke, da bo na njih podlagi mogoče izslediti pravega krivca Pipanovega umora. Nagrado bo prisodil preiskovalni sodnik g. dr. Gradnik, na katerega je treba nasloviti tudi vse podatke.

Želati je vsekakor, da ta strašni slučaj ne ostane nepojasnen. Morda bo pa le mogoče, da se zagonečni slučaj odmota in da pride, kakor e obča želja, morilec v roke pravice. Vsako prikrivanje in zamolčevanje je pa potuha zločina.

Dopisi

KRANJ. Novomeščanom, ki se v petkovih številki »Jutra« zgražajo nad surovim postopanjem iz Kranja v Novo mesto premeščenegega supenta Amarožiča s tamošnjimi dijaki, pojasnujemo, da je omenjeni tudi na tukajšnji gimnaziji uganjal prave histerične orgije. Zlasti e stresal svojvo jezo nad napredno, v Soklovo organizirano mladino, za katero je imel vedno strožje merilo, nego z svojimi Orle. V sled svoje surovosti in brezobzornosti je bil povsod osvovljen in niti lastna klerikalna stranka, pri kateri je

hotel igrati glavno vlogo, ga ni marala. Ker so mu postala tukaj tla prevročna, je bil primoran izginiti iz Kranja naglo in neopaženo ponoči in pri megli, da se mu ni zgodilo kaj neprijetnega.

Vsi Kranjčani, dijaki in starši, smo veseli, da smo se znebili tega čudnega pedagoga, ki mu je trpinčenje uboge, vsled vojnih in poveljskih razmer je itak živčno uničene mladine, pripravljalo očitno veselje in zadoščenje. Hvala Bogu, da niso sledili njegovemu slabemu izgledu drugi tukajšnji profesorji, ki zadostno razumejo današnji tečaj položaj dijakov in staršev ter ravnajo z dijaki res kot učitelji in pravi pedagogi. Novomeščane pa radi te pridobitve obžalujemo. — Kranjčani.

BLED. Po strahovitem porazu so imeli klerikalci v nedeljo zvečer zaupni sestanek v mizarski delavnici g. Gogole, da se potolažijo in preoble silnega mačka. Najprej so se začeli razgovarjati, kako bi se pritožili, toda g. Rus jim je pojasnil, da bo težko kaj iz tega, ker je bil volilni komisar pristaja klerikalne stranke in je res dobro vodil volitve. V ostalem pa da bi sicer le še bolj pogoreli. Nato so si očitili, da so naredili največjo napako, ker so se zvezali z g. Arhom. Lahko bi imeli deset odbornikov, tako pa jih imajo sedaj samo osem. G. Koželj se je pritoževal, da so bili v volilnem boju »prepošteni« in da bi bilo najbolje, da bi se vsaj na videz pred volitvijo z Arhom skregali. Na ta način bi bili na predni volilci razdvojeni in bi se marsikdo ujel na Arhovo listo. Na Arha samesa se po mnenju skoraj vseh ne morejo več zanesti, ker ni bil in tudi nikdar ne bo klerikalec, kakor tudi ne Pangere. Gogala je zatrjeval, da je on za Bled največji naprednjak, ker ej »veliko naredil«. Nato so govorili o premetstvih različnih državnih uradnikov, ki da jih je treba spraviti z Bleda. Občinski tajnik, ki je klerikalec, bo po njihovem mnenju sedaj gotovo odletel. Dobro, da so nas klerikalci na to opozorili. Zabavljajo so tudi na posamezne napredne volilce. Tako se je g. Rus pritoževal čez učitelja g. Beblerja, da ga je med vojno denunciral radi Prešernovega spomenika. Stvar nam je znana in je Rus takrat propadel. Pri Zrimcu ne bo smel noben klerikalec več kupovati mesa, ker je volil napredno. Dokler ne preskrbijo Cenetu Lakoperju, da bo lahko kral, bodo že

sami enega našli, da bo lahko kral, čeprav na skrivaj. Če bo prišel g. Zrimc zopet po žaganje k Hudoverniku, mu bodo rekli: »Marš ven!« Stokali so dalje, da vodovoda na gmajno, ki so ga obljubovali, sedaj ne bodo mogli preprečiti, ker so v manjšini. G. Petran mora takoj odpuštili svojega uslužbenca, ker je volil napredno! Ogorčenje je bilo, da je baje tudi dr. Benedikov oče volil napredno. Zakaj tudi ne bi, saj ga sin nič ne podpira. Jože Marolt jih mora pa skopiti, ker jim je največ škodoval. Dobila jih bosta tudi Stofova, ker sta volila narodne socialce. Za državne volitve nameravajo kandidirati g. Serneca. Korolci ne marajo več, ker se pajdaši z Radicem, mesto da bi gledal na domače koristi. G. Rus je končno še povedal, da je za olepsavo Bleda največ napravil Malner, ko je bil župan. Župan Tomec po njegovem mnenju ni naredil drugega, kakor da je postavil fijakerje pred kavarno Toplice, kar je za Bled največja svinjarija. Tako so se klerikalni možakarji pogovarjali dolgo v noč in bi povedali lahko še veliko več. Poglejte gospodje klerikalci, kako zanesljivo in zapupne ljudi imate med seboj. Na Bledu pač brezlični dobro deluje in upeljan je tudi že radio, kakor ste v soboto videli.

JESENICE. Prosvetni dom! Torej je že tu in ker so člani pridno kucili, se bo — ako Bog da in naše finance — kmalu dvignila ponosna stavba, ki ji blizu in daleč ne bo enake kot priča vnetosti, požrtvovalnosti in svetega navdušenja naših zavednih Jeseničanov. In godba! Zarjaveti, ali zlo inteligentni delavski obrazi ob godbenih instrumentih in notah ter ob taktirki nad vse simpatičnega Švicarja Ribolija, ki je na Jesenicah našel svojo drugo domovino in krp prijateljev! Vseh je 26 in vsi so prišli, vsi živijo v bratski ljubezni, pripravljene vsak hip na juriš, brez vsakega cepljenja na edino pravilnem stališču: Za kralja in domovino! Pa šola in njena mladina! Krepko se razvija ta simpatični naraščaj in Jesenice ne bodo nikdar prenehale biti ono, kar so vedno bile: krepka naša nacionalna postojanka med visokimi našimi hribi, našimi zapadnimi mejniki, ki so dobro zastraženi! Naj le pridejo!

Obnovite naročnino!

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.

Torek 28.: Zaprtlo.
Sreda 29.: »Sestero oseb išče avtorja.« E. Cetrick, 30.: »Zora, dan, noč.« Izv. Petek, 31.: Zaprtlo.
Sobota, 1.: »Hamlet.« Izv.
Nedelja, 2.: »Sestero oseb išče avtorja.« Izv.

Ljubljanska opera.

Torek 28.: »Rusalka«. Slavnostna predstava povodoma češkoslovaškega narodnega praznika. Izv.
Sreda 29.: Zaprtlo.
Četrek, 30.: »Netopir«. B.
Petek, 31.: »V vodnjaku«. »Cavalleria rusticana«. Debut tenorista g. Ado Darlana. A.
Sobota, 1.: »Rusalka«. Izv.
Nedelja, 2.: »Carjeva nevesta«. Ljudska predstava po znižanih cenah.

Ljubljanska opera. V proslavo češkega narodnega praznika se vrši danes v torek v operi slavnostna predstava Dvojakove »Rusalka«. Opera se je pela pri nas že v par sezonah. Letos jo je nastudiral in režiral operni ravnatelj gospod Friderik Rukavina. Zasedba opere

mnenje večine gledaliških interesentov potom glasovanja, o katerem poročamo na drugem mestu.

Reper nar zagrebškega gledališča. — Zagrebško Narodno gledališče ima te dni na sporedu Pirandellovo komedijo »Šestero oseb išče avtorja«. Z-četo opero »Nikola Šubić Zrinjski«, Shawovega »Hudobnega vajenca« ter Donizettijevo opero »Don Pasquale«. Naslovno vlogo v tem delu poje g. Lesić, tenorovski partijo pa naš rojak g. Josip Rijavec kot gost.

Jubilej igralke Nine Vavre v Zagrebu. V soboto 8. novembra praznuje članica zagrebške drame ga. Nina Vavra 25-letnico svojega oderskega delovanja. Ob tej priliki bo igrala glavno vlogo v Ogrizevićevi znani drami »Hasanaginica«.

Hedda Gabler v Sarajevu. Prošli četrtek je bila v Sarajevu premiera Ibsenove drame »Hedda Gabler«. Režiral je g. Jevtić. Naslovno vlogo je g. umila ga. Zegalova. Predstava je izpadla povoljno. Sarajevski tisk o priliki te uprizoritve omenja, da se je pred petimi leti igralo eno dejanje tega dela s članico ljubljanskega gledališča g. Marijo Vero.

Ruska »Medeja« v Pragi. V petek dne 24. oktobra so otvorili disidenti »Hudožestvenega teatra« v Pragi svojo letošnjo sezono z Evripidevo »Medejo«. Junakinja je igrala voditeljica hudožestveniške skupine ga. Germanova, dobro znana tudi v naših kulturnih centrih. Nje

na igra pa je spričo soigralcev in zboru žen tako izstopala iz celote, da je kritika gen'a. Moške vloge so popolnoma izgubile moč in življenje, katero jim je vdihnil starogrški avtor.

Za dirigenta beograjskega akademsko-pevskega društva Obilić je bil izvoljen kapelnik beograjske opere gospod Josip Matalčić.

Koncert Sukovih skladb v Pragi. V ponedeljek 27. oktobra, na predvečer češkega državnega praznika, je priredila češka filharmonija v Pragi pod vodstvom dirigenta Tallica slavnosten koncert v spomin padlih vojakov Čehoslovakov. Na programu je bila Sukova žalna simfonija »Azrael« ter istega skladatelja legenda za veliki orkester »Veliki mrtvec«.

Tačedenski repertoar beograjskega Narodnega gledališča obsega sledeče komade: Zidovka, Sevilski brivec, Svatebna koračnica (Bataille). Večni mornar, Piskova dama. Maškarate na podstrešju in narodno igr »Potera«.

Lep uspeh sarajevske razstave. Iz Sarajeva poročajo, da ima tamošnja razstava slik Vidovića in Udovića velik uspeh tudi v gmolnem oziru. Vidović je prodal 33 slik, Udović pa 60 radirank.

Verdijev »Rigoletto« na Dunaju s gostom iz Milana. Prihodnji ponedeljek, dne 27. oktobra se bo vršila v dunajski državni operi izredna predstava Verdijevega »Rigoletta«, katerega bo pel član milanske Scale baritonist Karel Galeffi, čevič.

Mož je eden največjih sodobnih baritonistov v Italiji. Poleg njega nastopi v operi znani tenorist Picaver v vlogi Mantovskega vojvode ter koloraturka ga. Kurzova kot Gilda.

»Rusalka«. Pravkar je izšla v 17. zvezku zbirka opernih in operetnih telesov libreto romantične opere Rusalka, spisal Jaroslav Kvapil, uglašil Antonia Dvořak, iz češčine prevel in ritmično priredil France Marolt. Za današnje prvo uprizoritev te opere v tej sezoni in za nadaljnje predstave bo libreto dobro situirano za boljše razumevanje tega lepoga Zvolakovega dela. Libreto se dobiva pri založnici Zvezni knjižarni in v vseh drugih knjižarnah, nadalje pri operni blagajni in na večerih uprizoritve pri opernih biljetarjih za ceno 4 Din izvod.

Razstava srbskega društva oblikujejoših umetnikov »Lada« v Beogradu. Srbsko društvo upodabljaioših umetnikov »Lada« je priredilo v nedeljo dne 23. oktobra v zgradbi II. moške gimnazije veliko razstavo slikarskih in kiparskih del. Razstavili so ga. Vukanovića, Dj. Jovanovića, Uroš Predić, ga. Marinkovića, S. Roksandića, J. Ivanovića, gđe. Milica Čadević, Natalija Svetković, Milica Milivojević, figuralist Goluhović, slikar Bor. Stefanović, Miodrag Petrović, Dragot. Arambašić, Josić, že umrli srbski portretist R. Vukanović ter istotako pokojna Dj. Krstić. P. Ubavkić in Kosta Milčević.

Domače vesti

VZDIH FILISTROV.

V Tivoliju stoji panoptikum, polno ljudi je okrog, vstopnine 5 krajcarjev. Hitri fotograf takoj poleg.

Star Ljubljancin gleda in molja: Tsao-kun, Vu-pej-fu, Juan-si-kaj, Sun-jat-sen, Li-Hung-Cang, Cang-co-lin, Kün-bim-bim, Ho-ang-ho, Pre-puh, Ra-ra-dič, Mac-Do-nald, Su-su-nik, Ko-ro-šec, Kri-kra-za, Ko-su-tič, Ne-ma-nič, La-to-let, Ka-klux-klan, Co-o-lidge, Mu-so-li-ni, Pa-pa-šič, Ku-lo-vic, — i-te-de.

To je vse pan-op-ti-kum naše dobe, hitri fotograf je takoj poleg, Jackie Coogan in Ksaver Meško in gospe Minka in Kino Dvor, Kino Matica, Kino Kultura, Kino Vatikan in Kino Beograd in Los Angeles in Lia Mara in tako dalje.

Meni se smilijo moji bralci, še najbolj pa sam sibi. Vseh živih dnevi pa še niso zadosti. Blizu se še vseh mrtvih dan. «Nur die Lumpen sind bescheiden», pravi Goethe, kakor citira Ozvald, največji naš citatograf.

To imaš, ko čitaš vsak dan novine. Ni čuda, če se ti možgani kravljajo, danes, na blagdan svete Paraskeve, ki je bila večeraj, vrag ved, kakšna svetnica je to. O prvi priliki pojdem vprašat na Bled.

*

* **Odklikovanje prof. Cvijića.** Predsednik češkoslovaške republike je podelil odličnemu jugoslovenskemu znanstveniku, univerzitetnemu profesorju dr. Jovanu Cvijiću v priznanje zaslug, ki si jih je pridobil na polju znanosti, red Belega leva.

* **Za novega prosvetnega šefa v Zagrebu** je imenovan radiševac Josip Pasić, dosedanjí srednješolski ravnatelj in predsednik separatističnega Društva hrvatskih profesorjev.

* **Glavni prosvetni svet.** Kralj je podpisal ukaz, s katerim je imenovan rektor beograjskega vseučilišča Pavle Popović za predsednika Glavnega prosvetnega sveta, za redne člane pa načelniki ministrstva prosvete Živojin Vidanović, Stevan Marković in Jovan Dravić, nadalje univerzitetni profesorji in srednješolski nastavniki dr. Dragotin Petković, Miloš Trifunac, dr. Dragotin Atanasijević in Jeremija Živanović.

* **Še en spomenik kralju Petru v Bosni.** Razen Sarajeva postavi tudi mestec Dobrinja pokojnemu kralju Petru Osvoboditelju spomenik. Svečano odkritje se vrši dne 9. novembra. Odbor je na proslavo povabil predstavnike dvora ter zastopnike oblasti, korporacij in društev. Kip in spominsko ploščo je izdelal znani kipar S. Gjurgjević.

* **Pogreb Rika Malija.** V soboto se je vršil v Trzinu veličasten pogreb starešine tržiških Slovencev, g. Rika Malija. Zalni sprevid je pokazal, kako priljubljen je bil pokojnik med vsemi sloji prebivalstva. Spremila so ga na zadnji poti korporativno vsa tržiška napredna društva z zastavami, oblastno predsedstvo JDS, zastopano po podpredsedniku gospodu Josipu Turku, zastopniki občine, uradov, šol ter mnogobrojna množica naroda. Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnika v imenu pevcev s krasnim govorom g. ravnatelja Lajovic, v imenu kamniške Lire pa g. Vanuš. Pevski zbor Slov. bralnega društva mu je zapel v slovo tri žalostinke.

* **Smrtina kosa.** Včeraj je umrl na Črnučah v starosti 58 let tamkajšnji nadučitelj g. Ivan Cerar. Pokojnik je bil vzoren vzgojitelj in umen gospodar ter je užival daleč naokrog splošno spoštovanje. Pogreb bo v sredo ob 9. dopoldne na Črnučah. Blag mu spomin, žalujočim naše sožalje!

* **Pravilnik za inženjske zbornice.** Ministrski svet je na predlog ministra dr. Pečica odobril pravilnik za ustanavljanje inženjskih zbornic v vseh onih krajih naše države, v katerih se nahajajo važne gradbene institucije. Da se more ustanoviti zbornica, je treba da se priklani najmanj 13 članov. V Beogradu se je že ustanovila centralna uprava.

* **Prisega vojnih akademikov.** V nedeljo se je vršila v Beogradu prisega 410 gojencev vojne akademije. Kralja je zastopal admiral Prica, vlado pa vojni minister general Hadžić. General Pokorny je imel na gojence nagovor, v katerem jih je opozarjal, kaj pričakujejo od njih kralj in domovina. Svečanost je končala s sviranjem državne himne in vzkljanju kralju in domovini.

* **Nove osnovne šole.** Po odredbi prosvetnega ministrstva se na teritoriji Srbije in Južne Srbije ustanovi večje število novih osnovnih šol. Šole se otvorijo večinoma že tekom meseca novembra, ker so šolaka poslopja že pripravljena, učiteljske osebe pa bo imenovano v najkrajšem času.

* **Nagrade dijakom-predavateljem.** Društvo za gojitev treznosti v Ljubljani je pozvalo srednješolsko dijaštvo, da predava ob priliki letošnje proslave dneva treznosti po šolah o škodljivosti alkohola. Določilo je tudi več denarnih nagrad, katere so se po strokovni ocenitvi vposlanih referatov priznale sledečim dijakom in dijakinjam: Zigon Josip, trgovski akademik, drž. trg. akademija v Ljubljani, II. letnik 800 Din, Remec Vera, gojenka II. letnika drž. dvorzredne trg. šole v Ljubljani, 200 Din, Burg Rajko, gojenec III. letnika drž. moškega učiteljskega v Mariboru, 100 Din, Oven Anton, gojenec VII. razreda I. drž. gimna-

zije v Ljubljani, 100 Din, Zeleznik Minka, gojenka III. letnika zasebnega učiteljskega pri Uršulinkah v Ljubljani, 100 dinarjev, Blaznik Ela, gojenka zasebnega učiteljskega pri Uršulinkah v Mariboru, 100 Din, Ob proslavi dneva treznosti v prihodnjem letu namerava Društvo za gojitev treznosti razpisati za srednješolsko dijaštvo večje tozadevno tekmovanje.

* **Napredovanja v vojski.** V pehoti: v čin podpolkovnika majorji: Ivan Fragner, Adolf Kilar, Otmar Langholzer, Vinko Ljubić, Mirko Vilfan. — V artiljeriji: v čin polkovnika Anton Pekić. — V ekonomski stroki: v čin kapetana II. razr. Anton Jelenčič. — V inž. tehn. stroki: v čin adm. poročnika Franjo Hole. — V žandarmeriji: v čin podpolkovnika major Alojzij Barle, v čin poročnika podporočnik Paško Prenek. — V mornarici: v čin kapetana bojnega broda Albert Humaier, v čin kapetana fregate Rihard Rubina, Anton Lobaš, v čin mornarsko-tehniškega podpolkovnika major Ivan Sitai.

* **Odklikovanja češkoslovaških oficijerjev.** Kralj Aleksander je podelil red sv. Save 2. vrste češkoslovaškemu generalom Františku Skvoru, Zdenku Vejnerku, Jos. Snejderku in Alojziju Podhajskemu; red sv. Save 3. vrste podpolkovniku J. Stanečku; red sv. Save 4. vrste podpolkovniku Jos. Čermaku, majorju O. Svatošu, štabnemu kapetanu Milošu Weissu, dr. Janu Zavadilu in dr. Jar. Čerleju; red sv. Save 5. vrste Vilimu Šimeku ter red Belega orla 5. vrste štabnemu kapetanu Otonu Brokiu.

* **Razpisana službena mesta.** Odda se mesto starešine državnega pravdnika v Novem mestu ali pa mesto državnega pravdnika, ki bi se morda zaradi tega izpraznilo v področju višjega državnega pravdnika. — Pri prosvetnem oddelku v Ljubljani je namestiti dva pisarja kot uradnika II. kategorije. Prosilci morajo imeti zrelostni izpit. — Več mest sodnih slug se odda pri deželni sodišču v Ljubljani in pri okrožnem sodišču v Mariboru ter eno mesto pri okrajnem sodišču v Litiji.

* **Koledar v korist slepih.** Da olajšamo neizmerno budo sotrpino, smo se odločili tudi letos založiti in izdati žepni koledar in zapisnik za leto 1925. Koledar je izšel in se dobi v vsaki knjigarni in trgovini s papirjem, kakor tudi v trafikah vojnih slepih. Cena 20 Din. Naroči se tudi lahko pisмено v pisarni založništva Podpornega društva slepih v Ljubljani, Wolfova ulica 12.

* **Muzejsko društvo v Ptuj priredi jutri, v sredo, dne 29. t. m. ob 18. uri v mestnem gledališču znanstveno predavanje o poeziji v pravnih običajih ptujske okolice. Predaval bo g. prof. doktor Ljudevit Pivko iz Maribora. Ker bo predavanje jako zanimivo, pozivljamo obširno, naj se ga udeleži v čim večjem številu.**

* **Okra v sarajevski okolici.** Na hribu Ramić v sarajevski okolici so odkrili velike plasti okre, čije kvaliteta daleko nadkriljuje kakovost francoske okre. Domača okra bi stala, postavljena v Sarajevo, 20 par kilogram, dočim stane v Sarajevu kilogram francoske okre 7 dinarjev. Rudosledno pravico imata družbi «Okra» in «Telluria».

* **Prvi sneg.** V Beogradu je padel prvi sneg, katerega pa je vzela že naslednja noč. Cel dan pa je pihal občasno mrzel veter.

* **Pospeševanje higijene na državnih železnikah.** Prometno ministrstvo je naročilo vsem načelnikom železniških postaj, naj pospešajo snagi na postajah in v železniških vagonih največjo pozornost. Za vsako opustitev bo ministrstvo pozvalo na odgovornost postajnačelnike.

* **Ustanovitev velikega hotela ob Ohridskem jezeru.** Skupina inozemskih kapitalistov je stopila v stike z Zvezo hotelirjev, kavarnarjev in gostilničarjev v svrhu ustanovitve velikega modernega hotela ob Ohridskem jezeru. Predpogoj pa je preureditev ozkotirne proge Andrijevci-Ohrid v širokotirno kakor tudi konsolidacija prometnih razmer.

* **Lov na ptice, tudi ptice-pevke,** je zlasti v Italiji zelo razširjen. A tudi v Dalmaciji ne manjka brezsrčnežev, ki krilatim pevcem strežejo po življenju. Splitska mestna policija je te dni napravila v okolici mesta pogon proti lovcem na ptice-selivke ter pri tej priliki ujela lepo število takih brezsrčnežev.

* **Vlom v Slov. Bistrici.** O vlovu v trgovino g. Danijela Omerzu v Slov. Bistrici se nam naknadno poroča, da je bilo ukradeno blaga in cigaret za skupno vsoto okoli 30.000 Din. Vendar pa gošpod Omerzu ne trpi nobene škode, ker je bil proti vlovu zadostno zavarovan.

* **Samomer gimnazijca.** V soboto zvečer je skočil 12 letni sin odvetnika doktorja Roberta Farkaša v Zagrebu, Ivo Farkaš, v samomerilnem namenu skozi okno tretjega nadstropja na cesto. Pri padcu je dobil tako težke poškodbe, da je kmalu nato umrl. Kaj je gnalo dečka v smrt, ni znano.

* **Vojak na smrt obsojen.** V noči od 19. na 20. decembra 1922. je prišlo v osiškki kavarni do krvavega pretepa med vojakom tamkajšnjega trenskega eskadrona in patroljo artiljerijskega polka. V pretepu je bil slovenski vojak Alojzij Maček ustreljen, redovu bolniške čete Alojziju Jagodicu pa je bila prestreljena desna roka. Tihomir Dimitrijevič je dobil težko rano na glavi. Najvišje vojno sodišče je obsodilo vodjo patrolje artiljerijskega podnadrednika Lazaria Milkoviča

na 3 mesece zapora, redova trenskega eskadrona Alojzija Pernoša, ki je vrgel stol proti patrolji, razbil Milojkoviću glavo, vzel Dimitrijeviču sabljo in mu prekal glavo, pa na smrt. Razsodbo je sedaj potrdilo tudi kasacijsko sodišče. Pernoša more rešiti smrti le še kraljeva milost.

* **Samomer v Zemunu.** Po beograjskih listih smo včeraj registrirali vest, da se je v Zemunu ustrelil tamkajšnji ugledni odvetnik dr. R. Brandajs. Kakor se avtentično ugotavlja, se ni ustrelil odvetnik dr. Brandajs, marveč njegov nečak absolvirani jurist Rajko Brandajs, sin graščaka Zige Brandajsa.

Iz Ljubljane

u— **Proslava Meškove 50-letnice.** Srednješolska organizacija «Preporoda» priredi danes ob pol 6. uri zvečer v «Naprednem dijaškem domu» (bivša arena Narodnega doma) proslavo 50-letnice rojstva Frana Ks. Meška. Spored proslave je sledeči: 1.) Otvoritev. 2.) «Ko so zvonili plakali» (odlomek — recitacija), Pepe Erman. 3.) Ob 50-letnici Meška — Ivan Albreht. 4.) Fr. Ks. Meško: Ciril Zavozel (odlomek recitacije) — Franc Kovič. 5.) Fr. Ks. Meško: «Pridem k tebi», M. Janovsky. 6.) Fr. Ks. Meško: «Moje poti», Franc Petré. Vabimo vse dijake, da se udeležijo proslave v velikem številu.

u— **Solska politilnika v Ljubljani.** Kakor doznavamo, se ustanovi v Ljubljani šolska politilnika. Slovensna otvoritev se vrši v četrtek dne 30. oktobra ob 10. uri dopoldne v risalni dvorani drž. učiteljskega na Resljevi cesti.

u— **Prijave siromašnih otrok.** Po navodilu mestnega magistrata se naprošajo vsi revni starši, ozir. varuhi, pristojni v notranje mesto (stolna župnija), da se v svrhu prijave svojih otrok zgledajo pri g. R. Strnadu, skrbniku ubogih, Mestni trg 19, III. (popoldan) ali v pisarni župnega urada. Prijavijo naj se najkasneje do 5. novembra t. l.

u— **Za revne otroke.** V prihodnjih dneh izvedejo članice ljubljanskih dobroteljskih društev nabiralno akcijo za božično revnim otrokom. V to svrhu bodo prodajale na stojnicah sveče za grobove. Čisti dobiček te akcije je namenjen božičnici revnih otrok. Kupujte povsod sveče le na onih stojnicah, ki bodo v to svrhu označene. Pomladek Rdečega križa bo dne 1. in 2. novembra nabiral darove po vseh ulicah mesta Ljubljane. Ne odklanjajte malih nabiralcev ter darujte kolikor kdo more. Zima je pred duri in veliko število revnih otrok je brez obleke in brez kurjave izročeno mrazu in stradanju. Nujna pomoč je zelo potrebna, vsled česar je vsako najmanjše darilo dobrodošlo!

u— **Vpis revnih otrok kolezijskega okraja.** ki so potrebni kakršnekoli podpore in nadzorstva in one, ki pridejo v poštev za božičnico vspejše v dneh 28., 30., 31. t. m. in 3., 4., 5., 8., 9., 11. in 12. prihodnjega meseca od 14. do 17. ure oskrbnik ubogih. — Anton Grobljšek, Resljeva cesta 29, II.

u— **Ruski akademik, v zadnjem letniški tehniki fakulteti (elektrotehniški odd.)** prosti za kako službo, da se more preživeti in doštudirati. Sprejme vsako delo, rad tudi nočno. Cenj. ponudbe prosijo pod oznako «Nujna pomoč» na vseučilišču (pri portirju).

u— **Umrl v Ljubljani.** Včeraj so bili naznanjeni sledeči smrtni slučaj: Anton Strupi, posestnik sin, 29 let. — Františka Fajsa, novorojenka, 1 dan. — Ivana Račič, žena pisarskega pomočnika, 36 let. — Ljudmila Pritekelj, hči mizarskega pomočnika, 11 mesecev.

u— **Pouk na obrtno nadaljevalni šoli** (stavbena stroka, II. mestna deška osnovna šola v Ljubljani) odpade zaradi pogreba tov. Fr. Jordana v torek, t. j. 28. t. m.

u— **Policijske prijave.** Od nedelje na ponedeljek so bili prijavljeni policijski sledeči slučaj: 1. tatvina, 1. kaljenje nočnega mira, 1. prestopke razgrajanja, 12. prestopkov cestnega policijskega reda, 1. prekrščenje policijske ure, 1. ples brez dovoljenja, 3. telesne poškodbe in 1. prestopke nedostojnega vedenja. Aretaciji sta se izvršili dve in sicer: 1. radi postopanja in 1. radi poškodbe tuje lastnine.

u— **Vlom v stanovanje.** S prihajajočo zimo in mrazom so se zopet pripteli v mesto temni elementi in se lotili svojega starega dela: tatvin in vlovov. V nedeljo popoldne so neznanji vlomilci odprli z vitrihom vrata stanovanja profesorja dr. Kozine v Beethovnovi ulici 9. Prebrskali so celo stanovanje, vlomili tudi v omaro za perilo. Odnegli so 20 ženskih srajc z monogramom A. M., zlato ovratnico z vdelanimi rubini, vredno okrog 6000 Din in 250 Din gotovine. Nato so poiskali še ženski plašč in izginiili. Skupna škoda se ceni na 8000 Din.

u— **Preveč se je zanesel na svojega konja Ivan Bilban iz Repenj.** Prijeljal

Smisel za lepoto

je najbolje izražena v krasnih damskih klobučkih modnega salona Stuchly-Maške, Židovska ulica

28. 29. 30. 31. oktobra 1924.

Velika svetovna modna revija! Najelegantnejše in najmodernejšie toalete! Velike atrakcije v razkošnem varieteu, se vidi v filmu

Potash & Perlmutter

Učinkovita veseliga iz konfeksijske stroke v 6 dejanjih

Predstave ob 1/3, 1/2, 8 in 9. uri.

Kino Ljubljanski - dvor -

je namreč z enovpreznim vozičkom v mesto mleko in pušal na cesti žival brez vsakega nadzorstva. Ko se je v nedeljo, okrog 12. pred neko hišo v Dalmatinski ulici malo predolgo pomudil, jo je konj ubral in stekel proti Gosposvetki cesti. Tam ga je ukrotiti stražnik in ker se ni vedelo, kdo je gospodar, ga je izpregel in postavil v hlev k Figovcu, kjer ga je končno gospodar našel in se otresel skrbí.

u— **Nedeljski pretepi.** V gostilni pri Dalmatincu v Šiški je prišlo do živahne kontraverze med delavcem Martinom Zvolenom in hlapcem Francetom Kržišnikom. Prvi je na vso moč hvalil svojega gospodarja, drugi pa, ki ima na njega staro jezo, ga je hotel v obeh pričajočih popolnoma diskreditirati. Ker pa ni dosegel z jezikom svojega namena, se je maščeval kar na mestu na Zvolenom in ga dvakrat s pestjo udaril po nosu s tako silo, da se je Zvolenom ušla kri in da mu je poškodoval nosno kost.

u— **Tatinska mutka.** Služničadi gostilne «pri Šestici» so že dalje časa zmanjkovale iz sob razne vrednosti. Dne 19. t. m. je opazila kuharica Marija Kovač, da ji je neznan tat ukradel več kosov obleke in vezene. Naslednjega dne je ugotovila natakarka Betka Arce, da je izginiil iz njenega kovčega 1000-dinarjske bankovce in 10 parov nogavic. Po nekaj dnevnem opazovanju so izsledili tatavo v 48letni gluhomeni sosluzkinji Františki Jerin, ki je imela v svoji košari tudi 40 jajc, ki si jih je nabrala v kuhinji. Mutka, že večkrat kaznovana tatava, je bila predana sodišču.

u— **Poljska tatvina.** Nekdo, ki bi rad na cen način dorelil svoje prašičke, a mu je medtem zmanjkalo krme, si je znal pomagati na ta način, da je poruval na njivi posestnice Marije Sitar v Zg. Šiški za voz pose. Lastnica je prijavila zadevo policijski, ki sedaj stika za tatom.

u— **Orjuna Sv. Peter.** Vodmat. Plebarni sestanek vsega članstva se vrši danes v torek ob pol 8. uri zvečer pri Draščku. Za vse člane in članice udeležba strogo obvezna. Zdravo! — Tajnik. 2264

u— **J. A. D. Triglav.** Redni občni zbor J. A. D. «Triglav» se vrši v četrtek dne 30. t. m. ob 8. uri zvečer pri «Novem svetu». Dnevni red običajen. Odbor pričačuje točno in polnoštevilno udeležbo. Gg. starejšine uljudno vabljeni. — Odbor.

u— **Setalcem na Aleksandrovi cesti** je nudila včeraj (nedelja) zvečer znana konfeksijska trdka J. Maček prav lep užitek z razstavo svojih prvovrstnih izdelkov oblačil za gospode in deco. Na ogled je bila postavljena v zelo okusni grupaciji cela vrsta jesenskih in zimskih vrhnjih sukenj, oblek, jopičev itd., ki ne značijo samo o trgovskem napredku te stare in podjetne trdke, marveč kažejo tudi nje izbrani okus za fino modsko modo. Velikanska zaloga, ki jo je bilo deloma videti v krasno razsvetljenem lokalu, priča, da more trdka postreči vsakomur po njegovem okusu in zahtevi.

2420 u— **Odbornike Ljublj. šah. kluba** vabim, da se sigurno udeležijo današnje zelo važne seje v klubovem lokalu v Narodni kavarni. 2259

Iz Celja

u— **Družabni večer Narodnega bloka,** ki je sledil v soboto, dne 24. t. m. velikanski narodni manifestaciji celjskega občinstva povodom izvolitve narodnega župana in podžupana, je srečno in nad vse sijajno zaključil lep volilni boj, ki ga je izvajalo celjsko narodno in napredno meščanstvo nad nadutim nemštvo in narodnimi izdajicami. Prireditve se je vršila v vseh prostorih celjskega Narodnega doma. Občinstva se je kar trilo; tako radostnega in prijateljskega razpoloženja med raznimi sloji in pristaši raznih naprednih političnih strank pa menda celjski Narodni dom še sploh ni doživel. Celje je zopet pokazalo, da smo vsi napredni Slovenci, pa bodimo pod katerimkoli imenom, vendar le ena velika družina, katero ločijo umetno ustvarjeni in vsled pretiranih osebnih ambicij nekaterih nosameznikov novorojeni prepadi, da

pa smo eno po mišljenju in zlasti eno po veliki ljubezni do celokupne naše domovine in rodne grude. V veliki dvorani je igral orkester «Bratstva», v gostilniških prostorih Narodnega doma pa železa čraka godba. Pevski odsek «Komsija» je zapel par lepih in navdušenih pesmi, gg. Pfeifer in Res pa sta s svojimi originalnimi kupletji, nanašajočimi se na občinske volitve v Celju, žela vzborno pritrjevanje. Tekom večera sta spregovorila stara celjska narodna borce gg. Rebek in župan dr. Hrašovec. Njune prisrčne in iskrene besede so izvale nepopisno navdušenje. V mali dvorani se je bolj v poznih urah razvil ples tako, da je tudi mladina prišla polno na svoj račun. — Splošno se je izražala želja, da se vrši v kratkem v Celju zopet taka skupna prireditve.

u— **Celjski narodni zavedni postreščiki** so si pred kratkim ustanovili svojo lastno stanovsko organizacijo ter imajo na svojih kapicah kot znak srebrnobeli trak. Je še nekaj postreščikov izven te organizacije, ki niso koncesionirani in ki so se pridružili pri zadnjih občinskih volitvah našim narodnim nasprotnikom. Celjsko občinstvo, pred vsem pa narodno zavedno zunanje potnike opozarjamo na geslo «Svoji k svojim».

Iz Maribora

u— **Mariborsko gledališče** odvarja nov abonma D. Priglasijo se sprejemajo do 30. oktobra in je še mnogo lepih sedežev na razpolago.

u— **Drž. loterija.** Glavno žrebanje, ki vsebuje 40.000 dobitkov z 22.000.000 Din, se vrši od 6. do 26. novembra. Srečke dobitke pri poštni blaginji Maribor 1.

u— **Mariborski drobci.** Pri sobotnem občnem zboru Orjune v Mariboru je bil izvoljen po večini stari odbor s predsednikom prof. Kendo. — Danes, v torek, se vrši ob 20. v Narodnem domu orolava češkega praznika s koncertom čeških solistov. Vstop je prost vsem Čehom in prijateljem češkega naroda. — Strokovno obrtno-nadaljevalno šolo gostilničarje, kavarniške in hotelirske obrti ustanavljajo te dni v Mariboru. Šola se tvori dne 8. novembra. Vpisovanje bo dne 31. oktobra popoldne v posvetovalnici drž. dvorazredne trgovske šole v Mariboru, Zrinskega trg. Voditelj šole bo profesor državne trgovske šole g. Škof. — Jadranska straža, podružnica v Mariboru, ima danes v torek ob 20. v mali Ivorani Kazine občni zbor. — Mestni fizikat beleži za pretekli teden štiri nova obolenja za grižo. Šest pa jih je še ostalo izza prejšnjega tedna. — Umri je upokojenec južne železnice višji nadzornik Rudolf Premrou iz znane narodne rodbine.

u— **Negoda na kolodvoru.** Pred odhodom sinočnjega dunajskega osebnega vlaka je kurjač Hrašnik iz Grada pri mazažu stroja spodrsnil ter pri tem tako nesrečno padel s stroja, da je prišel z levo nogo pod gonilno drogovje, ki mu je zmečkalo členk. Železniški zdravnik dr. Marin mu je nudil prvo pomoč, narkar so ga še z istim vlakom prepeljali v graško bolnico.

u— **Plebsiciti v gledališču.** Uprava narodnega gledališča priredi plebsiciti glede pričetka predstav. Vsi zainteresirani se vabijo, da pošljejo svoje predloge gledališki upravi na dopisnici ter navedejo, kateri čas pričetka predstav si želijo: ob 19., pol 20. ali 20.

Iz življenja in sveta

Letošnje Noblove nagrade

Letošnja Noblova nagrada za medicino je podeljena holandskemu profesorju Einthovnu na vseučilišču v Leydnu.

Profesor Einthoven si je stekel velike zasluge na polju fiziologije srca, posebno z uporabo elektrokardiografa. Ta aparat je namreč jako dobra metoda za registriranje delovanja srca. Einthoven je skonstruiral tudi galvanometer, ki kaže najmanjše motenje krvnega toka, ki se potem fotografira in na papirju poveča. Na Dunaju in tudi na mnogih drugih krajih preiskujejo že več let srce s pomočjo kardiograma.

Med kandidati za letošnje Noblovo nagrado za literaturo se imenuje na prvem mestu Poljak, Vladislav Reymont, čigar veliki štiridelni epos »Kmetje« je preveden že v mnogo jezikov. »Kmetje« so izšli v štirih delih: »Spomlad«, »Poletje«, »Jesen« in »Zima« v letih 1905 do 1919. Kot drugi kandidat za to nagrado se imenuje Italijan Grazia Deledda.

Najden polarni raziskovalec

Danski kapitan Petersen je prišel te dni s svojo jadrenico »Sokongen« po ponekod zelo nevarni vožnji skozi zamrle polarne kraje v Aberdeen na severnem Skotskem.

Na svoji rešilni ekspediciji je našel na Ponds-Isletu na najsevernejšem koncu Kanade polarnega raziskovalca Frenchen, ki je zapustil pred 4 leti Kodan. Edina ladja, ki pride enkrat na leto na Ponds Islet, je kanadska policijska ladja. Toda Frenchen je bil zaradi pomanjkanja in boleznij, v katero je zabredel, ker se ni mogel več povrniti v Evropo, tako šibak, da se ni mogel pokazati ali dati glasu od sebe, ko se je približala ladja. Vseled strašnega mraza so mu zamrli vsi prsti in tudi na drugih delih telesa so se pojavile posledice mraza. Frenchen se je preživljal z veliko težavo s tem, da je lovil ribe tulnje in severne jelene.

Ze večkrat so poskušali priti do Frenchena Eskimi, in sicer s sanmi, v katere so vpreženi psi. Zaradi izredno slabega vremena se jim pa ni posrečilo, da bi ga mogli doseči in rešiti.

Na svojem potovanju je prišel danski kapitan Petersen v dotik z Eskimi, od katerih je izvedel, da se nahaja nekje daleč na severu v samem ledu bel človek, ki pa je nemara že umrl vsled pomanjkanja. Petersen si je takoj mislil, da mora to biti Frenchen. Poizvedoval je pri domačinih, dokler ni prišel do pravih, ki so mu pomagali, da je mogel končno priti na Ponds Islet in tako rešiti Frenchena iz obupnega položaja.

Dobrota je sirota

Beograjska javnost je še vedno pod utisom strahovitega umora trgovca Nalovića, o katerem smo že obširno poročali. Evo še nekaj zanimivih podatkov:

Soproga pok. Nalovića pripoveduje: Pokojni Nalović je imel v svoji trgovini kot pomočnika poznejšega svojega zadržnega morilca Kovačevića. Kot brata ga je ljubil, še iz vojne ga je poznal in zaupal mu je tako neomejeno kot nikomur drugemu. Tudi oženiti ga je hotel s hčerko nekega bankirja iz Zaječara, samo da ga spravi na noge in dvigne iz žalostnih razmer, v katerih se je nahajal s plačo 1600 Din mesečno.

Kako strahovito je zlorabil Kovačević to bratstvo! Kradel je kot sraka, ker ga gospodar ni nadzoroval. Čisto slučajno mu je prišel na sled, ali bilo je že prepozno, kajti Kovačević je že tako propadel, da ni bil več za nobeno rabo.

Nekedane priide k Naloviću kavarar Srečković in vpraša po Kovačeviću. Nalović mu pove, da je Kovačević odšel v Zaječar. V nadaljnjem razgovoru je Srečković priznal, da dolguje Kovačeviću 57 tisoč Din in da se hotel prositi za prolongacijo menice. 57.000 dinarjev! Kovačević! Odkod? Od 1600 Din mesečno

in brez vsakega drugega premoženja? Nalović je postal nezaupljiv, dal se je informirati o Kovačeviću in pregledal je tudi svoje knjige. To je bilo v avgustu. Vsa drugi bi krivica takoj izročili sodišču, samo Nalović je bil tako naiven, da je pozval Kovačevića k sebi! Mirno, bratsko mu je razložil zadevo in mu predložil poravnavo. Kovačević je ponudil menico na 100.000 Din, ki jo plača, ko dobi doto. Znesek, ki ga je prikrajal, je bil okoli trikrat večji, ali Nalović je bil še vedno človek in je privolil.

To je bila njegova nesreča. Kovačević je bil že popolnoma izgubljen individu, in je razglašal po Beogradu, da ga Nalović zalezuje in preganja, da ga je spravil v zapor, kamor je prišel po neki drugi krivdi in podobno. Tudi neki Nalovićev prijatelj iz province, ki je prišel v Beograd, je veroval lopotu. Toda čeprav so strokovnjaki pri preiskovanju Nalovićevih knjig ugotovili, da mu je Kovačević poveril preko 300.000 Din, ga Nalović v svoji usmiljenosti kljub temu ni izročil sodišču.

To je bila poguba. Kovačević je samo gledal, kako bi prišel Naloviću do živca. V Topčiderju se je učil v streljanju iz revolverja in lepega dne je počakal svojega dobrotnika in brata v pravem pomenu besede ter mu pognal iz zasede več krogel v živo telo.

Ubogi Nalović se je takoj zgrudil na tla, ne vedoč, kdo je ukradel življenje njemu in njegovim svojcem. Zopet se je enkrat uresničil stari pregovor: dobrota je sirota.

O teleskopih-velikanih

Pred nekaj dnevi smo čitali vest, da je prišla univerza v Michiganu v posest novega velikega teleskopa, ki bo obenem največji v Združenih državah ameriških.

Vsakdo pozna razliko med teleskopi-reflektorji in teleskopi-refraktorji. Pri poslednjih se svetlobni žarki lomijo na lečah, pri prvih pa se odbijajo na zrcalu.

Sloviti William Herschel je bil med prvimi, ki je postavil veliki teleskop. Z njegovo pomočjo je odkril bele polarne pege na Marsu, našel je dve Saturnovi luni in končno planet Uranus z njegovima dvema lunama.

Lord Ross je imel še večji teleskop. Nazval ga je »Leviathan«. Dolg je bil 16 metrov, zrcalo pa je merilo 1-82 m v premeru. Tehtal je 10.500 kg.

Do srede preteklega stoletja so bili teleskopi opremljeni s kovinskimi zrcali; šele Leon Foucault je prišel na misel, uporabljati steklena zrcala. S to svojo iznajdbo je mnogo pripomogel k izboljšanju in izpopolnjenju astronomskih instrumentov.

Posebno dobro so opremljeni observatoriji v Zedinjenih državah. Izmed njih pa je najvarnejši tako zvani Lickov observatorij, imenovan po svojem ustanovitelju.

James Lick je bil rojen leta 1796. v Frederiksburgu v Pensilvaniji. Po poklicu je bil izdelovalec klavirjev, pri tem pa se je strastno zanimal za astronomijo. Par mesecev pred svojo smrtjo si je sam izbral zemljišče na vrhu Mount Hamiltona v grofiji Santa Clara in določil, da se mora tam postaviti observatorij. V svoji oporoki je zapustil 700.000 dolarjev za teleskop, ki se naj bi namestil v observatoriju, ter izrecno zahteval, da mora biti ta teleskop največji na vsej zemlji. Njegova naslednja volja se je izpolnila.

Pecivni prašek in Vanilin sladkor.

1928

nila. Lickov observatorij lahko služi kot vzor vsem observatorijem na zemlji, ki se pečajo predvsem s fizikalno astronomijo. V tem observatoriju je bil odkrit peti Jupitrov mesec in na Mount Hamiltonu so prvič opazili astralne meglice, ki so tako daleč od našega ničevega planeta, da dospe celo njihova svetloba do nas šele v deset in deset tisoč letih!

Teleskopi, ki iščejo iz noči v noč v neskončnih daljnih, najdejo vsak dan kaj lepega novega... Človeški pripomočki postajajo vsak dan jačji, močnejši!... A dasi rastejo v vedno večje dimenzije, se nikdar ne bo zgodilo, da ne bi odkrili novih, nepoznatih svetov in vsemirov. Vseмир je neskončen in neskončno vsemirov je v vsemiru.

Doma modrica, na tujem grofica

Pred dobrima dvema letoma je prišla v neki berlinski modni salon Milica Ilakić iz Beograda. Pripeljala se je iz Jugoslavije na Nemško v nameri, da se izpopolni v svoji stroki. Ker je bila zelo lepa, jo je imeteljica modnega salona vzljubila in misleč, da ima pred seboj nedolžnega otroka, si je izbrala Milico za manekin, t. j. živo čedo za pomenjanje klobukov in toalet. Nad leto dni se je Milica izkazala vredno zaupanja, katerega je bila deležna. Nato se je zaročila z nekim šoferjem in odpovedala službo. Istočasno je bila imeteljica salona okrađena za predmete visoke vrednosti. Sum je padel takoj na Milico.

Bivša modna čeda je medtem odpotovala s svojim možem v Göttingen, kjer je hotel mož otvoriti malo garažo. To je vse kar je mogla dognati policija. Potem se je sled za parom izgubila. A ni trajalo dolgo, ko se je na redarstvu javil šofer Albert Wenrein ter izpovedal, da ga je njegova žena zapustila in da se nahaja na Bavarskem, kjer živi na romantičnem Amerskem jezeru. Milica je izpremenila tudi svoje ime. Iz Milice Ilakić je postala Milli von Ilakitz. Vzela je v najem kar cel grad za leto dni ter se izdajala za baronico jugoslovenske narodnosti. Ker je nosila dragocene toalete, je imela polno častilcev, ki so ji dvorili. Denar je »baronica« prezirala in ga jemala samo v izrednih slučajih. Imela je namreč ruleto, v katero so izginjale zlate marke kakor stotinke.

Steber Miličinih gostov je v tem času postal mlad nemški grof, ki je igral neprestano in zaigral pri nji skoro vso svojo veliko dedščino. Milli von Ilakitz je umela tako spretno manipulirati z njim, da se je do konca nadejal sreče v igri. »Grofica« je pri tem igrala vlogo neomeženega dekleta, bivši šofer pa je glumil njenega brata. Naposled je prišlo med propadlim grofom in Milico do ljubavnih odnosov. Radi te ljubavi je Milica zapustila bivšega šoferja ter ga poslala stran od sebe. Ko je prevaranti postal, da je zadeva resna je Milici zapretil, da jo bo izdal. Toda ona se je vedla ravnodušno, kar je bivšega šoferja tako razjarilo, da je grožnjo res izvršil.

Ko je po Milico prišla policija, je rekla: »Samo ena stvar zadošča ženski, da si osvoji vse moške: obleka. Zato sem kradla.« Sedaj pa zaključuje svojo pustolovsko karijero v zaporu.

*** Zračna zveza med Španijo in Južno Ameriko.** Španska vlada je sklenila, dovoliti vsako leto podgradi milijon pezet kot subvencijo letalski službi z vodljivimi zrakoplovi med Seviljo in Buenos Airesom v Argentini. V kratkem izide zadevna naredba. Družba, ki bo vzdrževala to zračno zvezo, se bo imenovala »Columbus«.

*** Načrti zračnih voženj.** Vrhovni poveljnik avstralskih čet Smith je izjavil, da je polet Zepellina iz Evrope v Ameriko praktično omogočil te-le proge z velikimi vodljivimi zrakoplovi: London-Sidney v 10 dneh, London-Newyork v 3 in San Francisco-Sidney v 4 dneh. Po njegovem mnenju se bo dala urediti redna zračna poštinska in poštna služba med Londonom in Sidneyem v Avstraliji. Vožnja bi trajala

samo 10 dni in bi stala približno 160 funtov (okoli 48.000 dinarjev). Smith pravi, da bo treba graditi take zrakoplove, da bodo mogli nositi do 120 potnikov in 10 ton pošte. Leteti bodo morali s hitrostjo 70 mil (112 kilometrov) na uro 2500 mil (4000 kilometrov) daleč in še več.

*** Truplo v peč.** Kriminalna policija v Vratislavi je odkrila strašen umor. V avgustu lanskega leta je izginila v okrožju Hainau 30 let stara vdova Sliwa. Kljub intenzivnem iskanju policije se ni posrečilo najti njenih sledov. Sedaj se je izkazalo, da jo je umoril neki Hamann, ki je imel s Sliwo ljubezensko razmerje in njeno truplo vtaknil v peč. Policija je prišla očeta morilčevega, ker sumi, da mora biti z umorom in zvezi.

Socijalna politika

Boj za osemurnik

Ta boj je star in pohaja iz prvih dni organiziranja delavskega političnega in strokovnega udejstvovanja. Do sedaj je ta zahteva delavskega razreda tičala na mrtvi točki in to tudi tam, kjer so delavski zastopniki imeli močan političen vpliv kakor n. pr. v Nemčiji. 8-urnik je mednarodnega gospodarskega pomena in tvori važno sestavino v kalkulacijah konkurenčne zmoglosti.

Po vojni je večina držav spontano uvedla 8-urnik osemurnik: zlasti nasledstvene države so v tem oziru prednjačile. Tudi Jugoslavija ima zakonito uveden osemurnik. Prva konferenca mednarodnega urada dela v Washingtonu je bila posvečena temu problemu. Takrat je bila sprejeta znana washingtonska konvencija, ki vsem udeleženicim nalaga dolžnost uvesti osemurnik. Da osemurnik postane mednarodno obvezan, da notranji zakoni o osemurniku določijo mednarodno vsaj moralno zaščito je postalo potrebno, da posamezne države washingtonsko konvencijo ratificirajo in ji s tem dajo značaj zakona. Brez te ratifikacije osemurnik ne sloni na trdih tleh, ker ima vsaka država možnost ga spreminiti. Razumljivo je, da se je prišel boj za ratifikacijo washingtonske konvencije. Tej ratifikaciji je bilo posvečeno tudi letošnje zasedanje mednarodnega urada dela.

Gospodarske razmere se konsolidirajo. Povojna era verifikacij in lahkega zasluska vidno kopni. Do veljave prihaja kalkulatorski problem in upoštevanje vseh momentov, ki vplivajo na ceno, prodajo in konzum. Industrija in trgovina gredo v resne čase.

Brez dvoma je, da je v narodnem gospodarstvu delovni čas izrednega pomena in važnosti in je njemu posvečati isto pažnjo, kakor ostalim delom znanstvene organizacije narodove proizvodnje.

Najvažnejše evropske industrijske države: Anglija, Francija in Nemčija nimajo delanskega zakonitega osemurnika. Nemčija ga je ukinila z znano naredbo od decembra 1923. Francija ga je sprejela pogojno, ako se washingtonska konvencija ratificira tudi v sosednjih industrijskih državah. Anglija je šele pred kratkim izdala osnutek zakona, ki pride pred parlament. V Ameriki so zlasti pri sedenji delavci nerazpoloženi proti osemurniku: hočejo veliko delati, veliko zaslužiti in jo potem morda odkuriti.

Po sprejemu Dawesovega načrta za obnovo Nemčije in rešitev reparacijskega vprašanja je problem delovnega časa postal zopet aktualnejši. In to zlasti radi dejstva, ker v Nemčiji velja dejnsko deset in več urnik in si angleško in francosko gospodarstvo ne moreta pustiti dopasti, da bi nemška industrija poleg 800 milijonov zlatih mark dobila še posebno konkurenčno orožje: večji delovni čas. Angleškemu in francoskemu kapitalu ni všeč za osemurnik, saj ga še daga tudi nimajo, boje se obnove Nemčije, boje nemške konkurence. Zato se trudijo v Nemčiji vzpostaviti osemurnik, če ne drugače tudi s tem, da tudi doma pristanejo na ratifikacijo washingtonske konvencije. V Nemčiji sami teren za to ratifikacijo ni posebno ugoden. Na eni strani enoten pritisk delodajalcev, ki se opirajo na obveznosti iz londonske pogodbe, na drugi strani neenotno naziranje delavcev samih. Nemška vsesplošna strokovna zveza sili na ratifikacijo, istotako Hirsch-Dunkerlejeva strokovna organizacija, do čim katoliške organizacije smatrajo, da še ni čas za to. Najprvo, da je treba premagati finančno krizo, izpolniti obveze iz Dawesovega načrta in odpraviti brezposelnost. Pred kratkim je deputacija ostalih organizacij delavstva, ki je v tem

vprašanju intervenirala pri vladi, zagrozila, da bo v smislu weimarske ustave zahtevala v tem vprašanju plebisit. To stanje v Nemčiji ima svoj odmev tudi v ostalih zapadnih industrijskih državah, kjer so na površju socijalistične skupine in jim je neprijetno ratifikacijo odlašati, ker voliči to zahtevajo. Pa Macdonald in Herriot vodita državno gospodarstvo in tu se takoj pokaže razlika med teorijo in prakso. — Macdonald je veliko obljubil, danes pa obljub ne more izpolniti in se jezi na nemško delavstvo, ki mu trga sijaj iznad glave in noče biti v tem oziru enotnih misli.

Macdonald se trudi. Na njegovo iniciativno je bila v Bern sklicana na 8. in 9. septembra konferenca 4 ministrov dela (soc. politike): angleškega, francoskega, belgijskega in nemškega. Konferenci je predsedoval predsednik mednarodnega urada dela g. Albert Thomas. — Razmišljevali so o tem, kako doseči istočasno ratifikacijo konvencije o delnem času. Uspeh dela ni znan.

Konferenca je izdala kratek komunike, v katerem pravi, da je mednarodna uvedba osemurnika moralna in socijalna potreba, da so temeljito preštudirali besedilo washingtonske konvencije in da so se zjedinihi na enotni interpretaciji nejasnih določil, da so bili njih nazorji v skladu, kar bo vladam olajšalo delo...

Nemčija se sklicuje na § 14. konvencije, ki dopušča opustitev osemurnika, ako so resno ogroženi življenjski pogoji naroda. Tudi v slučaju ratifikacije se more poslužiti tega določila. In potem se prične nove konference, ki naj ugotove, v koliko Dawesov načrt ogroža življenjske pogoje naroda. — Tako ima washingtonska konvencija še trnjevo pot pred sabo. Macdonald jo bilo lahko biti socijalističen agitator, težje mu je pa biti odgovoren krmar države. Odgovornost gre pred zamero, bridka realnost pred demagogijo.

Zavarovanje samostojno pridobitnih slojev v ČSR. Zakonski načrt o socialnem zavarovanju delavstva bo v kratkem postal zakon. S tem zakonom je v tesni zvezi zavarovanje samostojno pridobitnih slojev, ter za uveljavljanje obeh vrst zavarovanja sprejet junktini. Zato z uvedbo zavarovanja samostojnih ni odlašati. V ta namen se je pred kratkim vršila v Pragi konferenca interesentov, ki je ugotovila sledeča načela: Zavarovanje samostojnih se ne omeji samo na maloobrtništvo in malo-kmetijsko stran, ampak se raztegne na vse samostojno pridobitno delavne sloje. Uvede se le starostno zavarovanje in glede bolniškega zavarovanja pa samo zdravniška oskrba. Problem je za motan. Zavar. mat. oddelku v ministstvu za soc. politiko je naročeno, da izdela podrobno računsko podlago.

Problem brezposelnosti na Dunaju. Kakor znano je brezposelnost v Avstriji in zlasti na Dunaju znatna. Posebno je ta kriza občutna med bančnim uradnim; število brezposelnih te stroke presega 10.000 oseb, od teh nad 3000 žensk. Zveza bančnega uradništva je izdelala radikalen načrt, ki naj tej krizi napravi energičen konec. Organizira se 14 najrazličnejših kurzov v katerih se bodo bivši bančni uslužbenci učili praktičnih obrti in tujih jezikov. Bivši uslužbenci bank naj postanejo šoferji, meharniki, tipografi, delovodje, skladiščniki, kovinski delavci itd. V novih poklicih jim je zagotovljena sigurnost in boljša bodočnost. Za ženske se izberejo za nje pripravne stroke. Zveza hoče vsem tem osebom preskrbeti dobra mesta zlasti v inozemstvu, predvsem v Španiji in Portugalski

M. P. — Janko J. Srimšek:

Prva noč v dvoru in drugo

Ob vrnitvi kneza Petra Karadjordjevića iz pregnanstva v beograjski dvorec so pozdravili svojega kralja poleg nepreglednih množic naroda i vsi prestolčni listi.

Kralj, z dolgega pota utrujen, je kmalu odšel v svoje sobe.

Ali prečul je celo noč... Dolgo je stal ob odprtem oknu in njegove oči so zamišljeno romale v sivo daljino in srce je drhte prisluškovalo žuborenju noči...

Naslednjega jutra, ko je njegov tajnik in sorodnik dr. Jaša Nenadović vstopil v kraljevo odajo je bil on že davno pokonci in je nemirno šetal po sobi gor in doli.

Dasi je dr. Nenadović vedel, da kralj rano vstaja, se je mož ipak začudil.

«Kako ste spali, Veličanstvo?» vpraša.

Kralj se nasmehe:

«Slabo! — Sploh ne!»

«Toda trudni ste bili...»

«Bil sem. — Zelo truden...»

«Bil sem. — Zelo truden. — No nisem zatisnil očesa.»

«Veličanstvo?»

Kralj stopi do mize in iz gomile časopisov, ki so ga ob njegovem povratku pozdravili, izvleče list in ga poda Nenadoviću:

«Glej — ta članek mi ni dal miru. Besede so v njem, ki so zalede ob najboljtužnejše strune mojega srca in pregnale sen z mojih oči...»

Nenadović vzame list in pazljivo čita vrstice, ki jih je bil kralj podčrtal s svinčnikom.

«Citaj glasno!»

«Ko ugasne dan in bo koprena noč zavila prestolico v svoj temni plašč; ko bo utihnilo in počivalo vse — Ti ne boš spal — Tvoja duša bo žula. Stal boš ob oknu in pogled Tvoj v polnočnem mraku zablodil skozi nemi vseмир tja za one gore in planine, kjer je solnce zatonilo za milost božjo. Oči Tvoje se bodo napolnile s tugo in težko bolečino. Prisluškoval boš šepetanju noči in njenim skrivnostim in sredi iz teh tihih, polzamrlih glasov se bo izvil trnjev venec zamolkih klicev na pomoč stisločev naših bratov, še vedno vklejenih in vkovanih v verige suženjstva in Svobode želnih... In ti kriki Ti ne bodo dali miru in počitka! Na valovih nočnega vetra bo drpljavalo do Tebe ječanje izmučene

narodove duše in čul boš besede: «Morituri te salutant... Umirajoči Te pozdravljajo!»

Srem, Banat, Slavonija, Bačka in druga bratske in sorodne strani Te pozdravljajo, daleč tam v zemljah izza Velebita dvigajo bratje glave in upirajo oči v Tebe, ozirajo se za Teboj z vero in upanjem, ker Ti jim prinašaš znamenje nove dobe... Stara Srbija, Makedonija Te čaka; Primorje se iz valov obrača preko Dinarskih planin za Teboj; Bosna in Hercegovina zove te Petra Mrkonjića, svojega starega, ljubega gosta... In vsi, vsi verujejo, vsi upajo, gledajo v Tebe... Nova zarja rdi na nebu, novi časi vstajajo... Kri se dimi, kosti pokajo in se lomijo in težke verige rožljajo in se trgajo. Čuj! Čuj!... Kaj šepetajo milijoni, kaj golči duša Nacije iz teme sužnosti... Čuj hrepeti obup hrepenečih po Svobodi! «Morituri te salutant! — Umirajoči te pozdravljajo!»

Dr. Nenadović dvigne glavo in oči s pisma in pogleda kralja.

Ves ta čas je kralj stal ob oknu in zamišljeno zrl v porajajoče se divno junijsko jutro...

Nenadović položi list na mizo in se počasi nameri do kralja. Obstoil. V

globini kraljevih oči je žarel čuden ogenj, na njegovih trepalnicah je visela rosa. Kralj zadrti, kot da se budi iz sna, dvigne roke in jih razširi proti Ceru in vrhovom Fruške gore, vsem zavitim v modrino rane zore...

«Veličanstvo!»

Kralj komaj slšno vzdihne in z dlanjo potegne preko čela. Potem se okrene.

«Da! Prav pravilo! Vidiš, tam izza Cera, preko Drine in Fruške gore in vse dalje do samega morja — da, da, da — tja so odletele moje misli in šele tedaj, ko bo vse to osvobodeno in pod enim krovom... šele tedaj bom sladko in mirno spaval... mirno in sladko počival!»

Leta so prošla od one noči, prve v dvoru prevedene. Kraljevina in cesarstva so se medtem zrušila v prah in pepel. Kri, ki smo jo prelili, bi napolnila morja. In oni, ki so sredi noči in sredi robstva klicali k njemu: «Morituri te salutant! — vsi oni vriskejo svobodni in ujedinjeni. Pesem Svobode in radosti odmeva od Kajmakčalana do Triglava, po vseh planinah in dobravah proste in udružene Domovine...

Sivi kralji je odšel pred božji pre-

stol, njegovi snovi so se uresničili. Naloga njegovega življenja je izpolnjena. Sladko in v miru spava Veliki kralj na Oplenec svoj večni sen... Slava mu! Slava in hvala!

Spomnil sem se dneva, ko se je moj revizor po dvajsetih letih svoje službe privrkat odpravljal na dopust.

«Pa kam pojdete, čiča Mihajlo?»

Beli brki so mu poigrali in na usta in obraz mu je legel blesteč smehljaj:

«Na Topolo, sinko, na Oplenec...»

«Na kraljev grob?...»

«Tja, sinko, tja...»

«Čiča Mihajlo! Pozdravite ga, pozdravite ga! Mnogo in iz vsega srca! Hočete?»

«Hočem, sinko! Pozdravim ga!»

«In...»

«In?...»

Povejte mu — povejte mu... Tako mu recite, čiča Mihajlo... da je bilo škoda... stokrat in tisočkrat škoda vseh muk in vsega trpljenja njegovega in njegovih za nas... Povejte mu, da nismo bili... da nismo postali vredni Svobode, ki nam jo je prinesel...»

«Ne, sinko, ne! me je starec prijel za rame in se zresnil. «Mnogo, mnogo

Gospodarstvo

Mednarodna železniška konferenca v Neaplju

Letošnja mednarodna železniška konferenca se bo vršila v Neaplju v dneh 11. do 15. novembra. Med predlogi, nanašajočimi se na razna poboljšanja evropskih železniških zvez, bodo važni zlasti češkoslovaški. Tako bo češkoslovaška delegacija predlagala uvedbo poletnega voznega reda v letu 1925. s 15. majem, dočim je doslej poletni vozni red stopal v veljavo šele na 5. junija. Ta predlog se bo stavil glede na češkoslovaška zdravilišča, katerih sezona pričenja okrog srede maja. Na podlagi dosedanjih izkušenj, ki govorijo na to spremembo, upa češkoslovaško železniško ministrstvo, da se bo ta spreminjalni predlog uvaževal.

Drugi važni predlog predvideva uvedbo tretje direktne zveze med Dunajem-Berlinom preko Prage. Ta predlog je tudi utemeljen na podlagi izkušenj, ker so tekom poletne sezone prometovali dnevno trije polni vlaki z Dunaja, odnosno iz Budimpešte preko Prage proti Berlinu. Predlagala se bo nočna zveza in najkrajši pot preko Češke Velenice-Prage-Tesna.

Kakor se torej iz teh predlogov vidi, bo neapeljska konferenca velike važnosti za češkoslovaško, ki je za Srednjo Evropo končno tudi glavno prometno ozemlje. Nadaljnji važni predmet razpravljanja bo predlog poljske vlade za uvedbo direktne zveze Lvov-Reka (Poljska-Italija) preko Češkoslovaške. Poljska doslej nima direktne zveze niti z Reko niti z Jugoslavijo. Za ustvaritev te novoproglašene zveze je potrebno odobrenje s strani poljskih, madžarskih, jugoslovenskih in italijanskih železnic.

Razstavna dneva v Guštanju

Podružnica Sadržskega in vrtnarskega društva v Guštanju je priredila 18. in 19. t. m. razstavo. Za Mežiško dolino so sadne razstave velike važnosti, ker je tukaj sadja v obilici. Žal le, da je to sadje povečini moštovno in se tudi ostalo sadje, dobro ali slabo predela v sadjeve. Srednji posestnik pridelava povprečno 20 — 30 polovnjakov mošta. Seveda se o kvaliteti ne da vedno govoriti.

Razstava je pokazala, da raste v naši dolini še tudi precej žlahtnega sadja. Videli smo razstavljene bellefleurje, ontario, hvoskov, razne renete. Najbolj so bile zastopane zlate parmene, bobovci, mašancgari, štetinci, Car Aleksander, pisani kardinali, kanadke, tafeljčki, laške vinike, rdeči špiceljci, od moštovih hrusk: koroška vinska moštnica in koroška ozimka. Kakor povsod v Sloveniji, tako je tudi v Mežiški dolini vse preveč vrst. Podružnica bo imela še mnogo dela, da reducirna neštivilne vrste in razširi priznane.

Posušenega sadja in sličnih konzerv je bilo le malo razstavljeno (Močnik-Oslander), ker prebivalstvo, kakor rečeno predeluje sadje večinoma v sadjeve in žganje. Jako vabljiv je bil krožnik z zadržem. Poučna je bila skupina sladkorne pese (Košir) s sirupom. Tudi orehov ni bilo mnogo razstavljenih pač pa breskve (šola Libelice in Lačen Tolsti vrh) ter grozdje (Husar, Brundula, Oslander).

Mize so krasile krasne dalije, ki so jih razstavili M. G. Bargate iz Mežice, Močnik in Košir. Najkrasnejše so bile od g. Bargate, same najnovejše n. pr. Rubin, Gretchen Heine, Jellow, King, Amarantha itd. Taka krasota se vidi le v največjih mestih.

Zanimiv je bil dalje bombaz s cvetom in sadom (razst. P. Močnik), katerega ima le malokdo priliko videti. Krasno urejen je bil prostor vrtnarja Löschja z rednimi krizantemami in lepo zelenjavo.

Med drugim je bilo razstavljeno še razno orodje, kakor stiskalnica, razni obratniki, Weckov lonci in parilniki, kuharska itd. Razni škodljivci so tudi našli primeren prostor. Kratek opis je bil vsakemu dodan.

Po stenah so kazale razne risbe (Moč-

nik) škodljivost opojnih pijač. Posebno zanimivi so bili veliki sodi, ki so označevali vsako posamezno obščino, koliko opojnih pijač se popije v javnih lokalih okrajev Prevalje, Marenberk in Slovenj-gradec.

Razstavo je posetil zastopnik velikega župana g. inž. Zidanšek in še dva druga strokovnjaka iz Maribora.

V sosednjem prostoru sta bila še istočasno razstava ženskih ročnih del in obrtna razstava. Ročna dela so bila povečini od guštanskih učenk in so pričala, da so učenke, kakor njih učiteljice bile z vso vneto na delu. Izložena dela kažejo že močno narodni vpliv, kar je nadvse hvaljevredno.

Obrtniška razstava pod vodstvom mizarkega mojstra g. Jamška, načelnika obrtne zadrage, je bila prav srečna misel, posebno še, ker se je gledalo na to, da razstavijo vajenci svoja dela in pokažejo svoje zmožnosti ter dobe veselje do obrti. Od odhoda so bili odlikovani nastopni vajenci: Tisnikar Fran, Pavšič Valentin, Tadin Anton in Miroslav Gostenčnik. Na razstavi so sodelovali le mojstri iz Prevalje in Guštana. Veliko občudovanja je zbudila hišica-blagajna mojstra Vidmana. Lepo delo je tudi točilnica čebelarja in kleparja Vitalija iz Prevalje. Vobče se je videlo, da so obrtniki na svojem mestu.

Oba dneva je bila razstava močno obiskana. Prihajali so iz vseh krajev naše doline, kar priča, da se ljudstvo za gospodarske zadeve zanima. Žal le, da se v gospodarskem oziru le malo stori, zato se pa tembolj politično kvarit tukajšnje ljudstvo. Prireditelji razstave so lahko z uspehi zadovoljni; zadovoljni so bili tudi posetniki, katerih se je kar gnetlo po razstavnih prostorih. To naj bo v zadovoljenje prirediteljem.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (27. oktobra). Pšenica: baška, 11 vagonov 370. Oves: srbijanski, pariteta Klenak, 2 vagona 252.50. Turšiča: baška, za december, 16 vagonov 205; sremska 172.50; srbijanska, sušena, za november 140. Moka: »Ose«, 1 vagon 570. Fižol: beli, baški, 1 vagon 440. — Tendence mlačna.

S hmeljskega tržišča. Zatec (CSR), 23. oktobra. Pri mirnem prometu je povpraševanje stanovito. Cene popolnoma nespremenjene. Dnevno se proda 100 do 200 centov srednje kvalitete po 2600 do 2800 Kč za 50 kg. Vsa zaloga tukajšnjega hmelja znaša še kakih 25.000 stotov in sicer 15.000 stotov v rokah producentov in 10.000 v rokah kupcev. Končno razpoloženje in cene zelo čvrste; zadnje stabilizirane in popolnoma nespremenjene. »Saazer Hopfen« & Brauer Zeitung. — Nürnberg, 25. oktobra: Prodanih 80 bal. Malo veselja do kupčije. Cene tlačene. — Legiesch.

— Narodna banka za nižjo obrestno mero. Iz Beograda poročajo, da se je Narodna banka na zadnji seji petala z vprašanjem znižanja kreditne obrestne mere in povišanja obrestne mere za vlogo. Narodna banka hoče doseči, da bo privatna obrestna mera znašala največ 18 odst., to je tritratna njena obrestna mera. Pri odobranju kreditov bo Narodna banka upoštevala to, kakšne obrestli zahteva od svojih dolžnikov denarni zavod, ki dobiva pri njej kredit. Narodna banka želi pocieniti dragi kredit, kar bo nedvomno zelo ugodno uplivalo na naše gospodarstvo ter znižalo draginjo.

— Protestna skupščina zagrebških obrtnikov proti previsokim davkom. V nedeljo je sklicala Zveza hrvatskih obrtnikov v Zagrebu protestno skupščino, na kateri so nastopili razni govorniki, ki so izvajali, da je današnja obrtniške krize krivo preveliko obdavčenje. Otvoril je skupščino predsednik Zveze hrvatskih obrtnikov Oskar Heinz, a zborovanje je vodil znani zagrebški obrtnik Vekoslav Božić. Zborovalci so soglasno sprejeli resolucijo, ki v smislu govornikov jako ob-

jektivno utemeljuje, da današnji davčni vijak ugonablja obrtništvo.

— Službeni tečaji za november: 1 napoleon 265; 1 turška lira 300; 1 funt sterling 310; 1 dolar 96, 100 francoskih frankov 300; 100 švic. frankov 1327; 100 italijanskih lir 300; 100 belgijskih frankov 332; 100 holandskih forintov 2700; 100 Kč 206; 1 milijon aK 974; 1 milijon mK 903; 100 lejev 39; 100 levov 49; 100 danskih kron 1195; 100 šved. kron 1832; 100 norveških kron 985; 100 peset 982; 1 zlata nemška marka 16.50; 1 poljski zlatnik 13.50.

— Službena obrestna mera Narodne banke. Na seji Narodne banke, ki se je vršila te dni, se je med drugim obravnavalo tudi vprašanje obrestne mere. Sklenilo se je, da eskomptna obrestna mera ostane nespremenjena na 6 odst. in da se bo le lombardna obrestna mera povišala od 7 na 8 odst.

— Sušaska postaja proglašena za sposobno za tovarjenje živine. Po rešenju ministrstva za kmetijstvo in vode je sušaska postaja proglašena kot sposobna za vršitev iztovarjanja in vtovarjanja živine. Obenem je postala to veterinarska postaja, na kateri se vrši pregled živine po službenem živinozdravniku.

— Seja Centralne industrijskih korporacij v Beogradu se bo vršila 29. in 30. t. m. Na dnevnem redu so vprašanja o denarni krizi in industrijskem kreditu, stabilizacija valute, pogajanja s sosednimi državami ter drugi za industrijo več ali manj važni problemi.

Borza

27. oktobra:

LJUBLJANA. Vrednote: 7 odst. investicijsko posojilo 0 do 615, Vojsna škoda 0 do 112.25, Celjska posojilnica 210 do 0, Ljubljanska kreditna 215 do 217.5 (zaključek 217.5), Merkantilna 125 do 128, Prašedion 914 do 0, Slavenska 0 do 100, Strojne 120 do 150, Trbovlje 0 do 450, Veveč 0 do 120, »Split«, d. d. za portlandski cement 1490 do 1500, zastavni listi Kranjske deželne 0 do 17.5, zadolžnice Kranjske deželne 0 do 89. — Blago: les: tramiči, 3-3, 3-4, 4-4, 4-5, 5-6, 5-7, zdravo merkantilno blago, franko meja 405 do 0; deske škorote paral, 13 mm, po 600 komadov 30 cm, 32 cm, 33 cm in 36 cm širine, franko meja 820 do 900; remeljini, 7-7, 8-8, 1. in II., franko meja 700 do 710; brusni les po uzančaji Ljubljanske borze, franko nakl. postaja, 6 vagonov 220 do 230 (zaključek 220); bukova drva, 1 m dolžine, polsuh, franko nakl. post. 0 do 25; oglje, Ia, vilano, franko meja 114 do 118; poljski pridelki: pšenica: domača, franko Ljubljana 385 do 0, baška, par. Ljubljana 0 do 435; turščica: baška, par. Ljubljana 0 do 385, nova, franko Ljubljana 0 do 220; oves, baški, par. Ljubljana 0 do 325; laneno seme, par. Ljubljana 680 Jo 0; pšenična moka, baška, baza »O«, franko Ljubljana 0 do 620; krompir, beli, franko Jesenice 0 do 120; stročnice: fižol: »ribničan«, očiščen, b-n, franko Postojna trans. 0 do 580, »ribničan«, orig., franko Ljubljana 440 do 0, »prepelčar«, orig., franko Ljubljana 440 do 0, »mandolona«, orig., franko Ljubljana 350 do 0, rjavi, orig., franko Ljubljana 400 do 0; sadje: oreh, belo sušeni, brez koščakov, b-n, franko nakl. post. 625 do 0; jabolka za stiskanje, franko nakl. post. 85 do 0.

ZAGREB. V elektnih tendence slabša. Zivahneje povpraševanje je bilo po Trgo in Sečera. — V devizah se je tudi danes nadaljevala slabša tendence, radi katere so se tečaji začeli na nižji bazi od petka ter so tekom sestanka po posameznih devizah dalje nazadovali. Blaga je bilo dovolj in intervencija ni bila potrebna. Promet je bil srednji. Trgovanje se je vršilo največ v devizah na Dunaj, Prago in Svico. Notirale so devize: Amsterdam 2735 do 2765, Dunaj 0.096 do 0.098, Budimpešta 0.093 do 0.095, Italija, izplačilo 296.9 do 299.9, London izplačilo 308.7 do 311.7, New-York ček 68.3 do 69.3, Pariz 358.5 do 363.5, Praga 204.5 do 207.5, ček 203.5 do 206.5, Svica 1325 do 1335, ček 1322.5 do 1332.5; valute: dolar 67.25 do 68.25, francoski franki 360 do 0, elektri: bančni: Trgo 28 do 31, Eskomptna 108 do 109, Kreditna Zagreb 106 do 108, Hipo 56 do 57, Jugo 101 do 108, Ljubljanska

kreditna 215 do 230, Prašedion 915 do 917, Etno 96 do 97.5, Slavenska 0 do 83, Srpska 136 do 137; industrijski: Eksploatacija 87 do 88, Dubrovačka 480 do 485, Sečera 830 do 850, Isis 70 do 75, Narodna šumska 52 do 58, Nihag 63 do 70, Gutmann 720 do 735, Slavonija 71 do 72.5, Trbovlje 420 do 440; državni: 4 odst. agrarne 25 do 26, Vojsna škoda 111 do 112.

BEograd. Borza radi pravoslavnega praznika ni poslovala.

Sport

ILIRIJA : HAŠK 1 : 0 (1 : 0)

Enajstmetrovka odloči tekmo.

Ilirija: Miklavčič-Pogačar, Beltram-Hus, Gabo, Lado-Zupančič I., Poduje, Milan, Oman, Vidmajer.

Hašk: Friedrich-Wasserlauf, Kunst-Marjanovič, Cindrič, Križ II-Kahn, Zinaja II., Grdenič, Vinček, Jelačić.

Dosedaj v jesenski nogometni sezoni najzanimivejšo tekmo je mogla Ilirija končati z zmago in to zaslužno, čeprav je edini gol rezultiral iz nekoliko dvomljive enajstmetrovke. Da je Ilirija proti enemu najmočnejših jugoslovenskih moštev tako lepo odrezala, je predvsem zaslug izborno krilske vrste in nadvse trdne in sigurne obrambe. Vztrajnost, energija in prava volja do zmage, ki so jih pokazali v nedeljo ilirijanci, so povzročile, da so se morali Haškovi vrniti domov premagani.

Gledalci — bilo jih je prav lepo število — so bili gotovo zadovoljni s tekmo, ki je bila skozi zanimiva in napeta in polna razburljivih situacij. Haškovo moštvo je gotovo v tehničnem oziru bilo boljše od ilirjanskega, napad pa ni predvedel one miselnosti kombinacijske igre, ki bi mu prinesla zaželjeno uspeha. Najboljši in najnevarnejši igralec je bil Vinček, na katerega so seveda naši igralci najbolj pazili ter mu tako onemogočili vsako uspešno akcijo. Grdenič ni bil najboljše znanja napada. Krili sta bili srednji, dočim Zinaja ni vedno upošteval svojih soigralcev. V krilski vrsti je Cindrič odpovedal, dober pa je bil Križ. Obramba je delala pridno, vendar igra Wasserlauf nekoliko ostro in ga je moral sodnik proti koncu I. polčasa izključiti. Friedrich je rešil mnogo nevarnih situacij.

Pri Iliriji sta bili, kakor že omenjeno, krilska vrsta in obramba najboljši. Napad je pokazal nekaj lepih kombinacijskih potez. Vendar pa je bila tudi pri Iliriji napadalna vrsta najšibkejša točka. Poduje od splitskega Hajduka se je pokazal zlasti v tehničnem oziru kot zelo uporabljiva moč, njegovi v nedeljo sicer maloštevilni strelji so ostri, vendar pa se nam je zdel nekoliko prepočasen. Vsekar pomeni močno ojačenje ilirjanskega napada.

Igra prične z močno ofenzivno Haška. Miklavčič v голу razčisti vse. Vidmajer in Zupančič II. ne izrabita dveh lepih šans. Ilirija prične z dobro zamišljeno protiofenzivo ter ogroža Haškova vrata. Oster strel Poduje drži dvakrat Friedrich. V 29. minuti diktirano enajstmetrovko pretvori Oman v edini gol. V 34. minuti strelja zopet Oman enajstmetrovko. Friedrich odbije. Zopetni strel Omana gre preko prečke. V 41. minuti reši Hašk s pomočjo foula nevarno situacijo pred svojim golom. Diktirani kazenski strel, ki ga krasno izvede Poduje konča v rokah Friedricha. Haškovi igrajo precej ostro, zlasti Wasserlauf se v tem neprijetno odlikuje, vsled česar ga sodnik izključi. V drugem polčasu igra Hašk zopet z 11 igralci. Obe moštvi skušata v ostrih napadih doseči še kak uspeh, toda zaman. Mnogo lepih šans od obeh strani se ne izrabli. Protj koncu Ilirija nekoliko popušča, vendar pa Hašk vsled lepih obrambnih akcij Pogačarja in Beltrama ne doseže izravnave. Ilirija zmagala.

Sodnik Hus je rešil svojo nalogo povolno, čeprav so nekatere njegove odločitve izzvale pri Zagrebčanih nekoliko nevolje.

NEDELJSKE PRVENSTVENE TEKME

Lask : Slovan 2 : 2 (2 : 0).

V nedeljo dopoldne se je vršila na igrišču Ilirije prvenstvena tekma med rivaloma II. razreda, Laskom in Slovanom. Rezultat tekme odgovarja poteku igre. Lask je bil sicer v prvem polčasu boljši in je pokazal lepo kombinacijsko igr. Dosegel je že v 6. minuti lep gol, drugi gol pa je bil lasten gol Slovana. V drugi polovici je Slovan prešel v premoč in skoraj stalno oblegel nasprotnika. Golman Laska pa je prav spretno branil svoje svetišče. Ker se je igra vršila ves čas v znamenju boja za točko in ker je Slovan mestoma uporabljal tudi svoje fizične moči, je bila igra zelo ostro in v drugem polčasu zelo unfair. Bojno razpoloženje igralcev je stopnjevalo tudi publika, ki je skrajno nedisciplinirana. »Drukanje« je sicer pri nogometu običajno, a pri tej tekmi je prekašalo že vse meje. Medilci publike so seveda tudi na igralce vplivali zelo neugodno. Tekmo je sodil korektno g. Goslar.

Slovan (rez.) : Lask (rez.) 2 : 2

Tudi tekma med rezervama obeh moštev je ostala neodločena. Igra ni bila zanimiva.

I. S. S. K. Maribor : S. K. Primorje 4 : 4 (2 : 2)

Tekma se je vršila kljub precejšnjemu mrazu od dobrih udeležitelj publike, ki je bila med igro precej razburjena radi prepira glede sodnika, kateremu so nekateri očitali pristranost.

S. V. Rapid : S. K. Celje 3 : 0.

Prvenstvena nogometna tekma med S. V. Rapid in S. K. Celje se v nedeljo ni vršila, ker je S. K. Celje igro odpovedal. Vsed tega se smatra, da je S. K. Celje tekmo izgubil in sicer glasom pravil v razmerju 3 : 0.

DRUGE NEDELJSKE NOGOMETNE TEKME

Zagreb: BSK (Beograd) : Concordia 2 : 1 (1 : 1). Zagrebčani so izgubili tekmo po krivdi svojega napada. Dosedanja igrača Hajduka Bonacič in Benčič nista mnogo ojačila moštva Concordije. Tudi Beograščani niso pokazali kaj posebnega. Prvenstvene tekme: Gradjanski : Zeleničar 4 : 0 (1 : 0).

Beograd: Prvenstvene: Dušanovac : Olimpija 6 : 0 (1 : 0). Jugoslavija : Jedinstvo 5 : 0 (1 : 0).

Dunaj: Vsed mrlzega vremena je bil obisk na igriščih precej slab. V prvenstvu I. lige je bilo nekaj iznenadenj. Hakoah : WAC. 4 : 3 (3 : 2). Wacker : Vienna 1 : 0 (0 : 0). Sportklub : Admira 2 : 1 (1 : 1). Amateure : Simmering 3 : 1 (2 : 1). V II. neamaterski ligi so igrali FAC : Bewegungsspieler 2 : 0, Hertha : International 0 : 0, Vorwärts 06 : Sturm 07 1 : 1, Germania : Nicholson 2 : 1, — Rudolphshügel : Ligeti (Bratislava) 3 : 1. Revanžna tekma.

Praga: Pokalni finale: Sparta : Vrsovice 5 : 1. — Viktorija Žižkov : Sparta Košice 5 : 2.

Plezenj: Olimpija : Slavija (Praga) 4 : 3 (1 : 1).

Bratislava: S. K. Bratislava : Slovan (Dunaj) 4 : 2 (2 : 0).

Budimpešta: Rapid (Dunaj) : FTC 3 : 1 (1 : 1).

Olomuc: DFC (Praga) : S. K. Olomuc 2 : 0.

HITROSTNA MOTOCIKLISTIČNA DIRKA

Motoklub »Slovenija« v Ljubljani, je zaključil v nedeljo dne 26. t. m. letošnjo dirkalno sezono s hitrostno motociklistično dirko na 10 km dolgi progi Gaštel-Medvode (Bohinj). Dirke so se udeležili tudi motociklisti iz Maribora. Rezultati so naslednji: 1.) Skupina motorjev do 150 cm: 1. Eigner Fric (Edelweiss 1900, Maribor) Austro-Motorette v 9:56 sek. 2.) Skupina motorjev do 350 cm: 1. Fr. Ogrin (Motoklub Slovenija) BSA. 6:50.5, 2. Kopač I. (Motoklub Slovenija) BSA. 6:50.5, 3.) Skupina do 500 cm: 1. inž. Leschian Konstantin (Edelweiss 1900, Maribor) Norton 6:54. 4.) Skupina do 750 cm: 1. Korn Teodor (Motoklub Slovenija) Indian 7:27. 2. Miklič Joško (Motoklub Slovenija) Indian 8:45. 5.) Skupina do 1000 cm: 1. Barešič Viktor (Motoklub Slovenija) Indian 6:15.5. 2. Premrov Vladimir (Motoklub Slovenija) Harley 6:36.6.

Vsled deževnega vremena je bila proga v jako slabem stanju, posebno pa zadnji del od Jeperce do cilja, ter so doseženi časi izredno dobri. Najboljši čas dneva dosegel je gospod Viktor Barešič na Indianu v 6:15.5.

Pod osebnim vodstvom predsednika Motosaveza kraljevine SHS, g. dr. Kandare in predsednika Motokluba Slovenije g. inž. Accetto, se je izvršila dirka v najboljšem redu in brez vsake nezdgo. Orožništvo je vso progo vestno nadzorovalo in zastražilo. Kljub slabemu vremenu posetili so dirko mnogobrojni ljubljanski sportniki.

NEKAJ SPLOŠNIH OPAZK O NAŠI SPORTNI PUBLIKI

V zadnjem času se pojavljajo pri prvenstvenih tekmah slučajji, ki nikakor ne odgovarjajo principom sportnega tekmovanja. Zlasti so sodniki izpostavljeni vsem mogočim medklicem publike, ki pa čisto niti ne pozna nogometnih pravil. Taki slučajji se dogajajo v Ljubljani, a najbolj kričeč je pač slučaj, ki ga je imel v nedeljo g. Kramaršič v Mariboru. Dasi je g. Kramaršič znan kot dober in korekten sodnik, kar je pokazal zlasti pri prvi tekmi Ilirija : Primorje, je vendar publika kar navallala na igrišče in sodniku pretila z dejanskim napadom. Ako bi se silični izpadi ponavljali, se ne bi čudili, ako bi se sodniki poslužili svoje pravice in odredili, da se pri prvenstvenih tekmah v slučaju nemirov igrišča popolnoma izprazni. Upamo, da smo upravičeni konstatirati ta dejstva. Dolžnost sportnega občinstva pa je, da s svojim ponašanjem ne vpliva kvarno na igralce in sodnike.

Moštvo Zagreba : Hašk Jun. 6 : 5.

Reprezentanca Zagreba, čije postavbo smo že javili, ki igra 2. novembra v Budimpešti proti tamošnji reprezentanci, je igra la v petek proti juniorjem Haška ter komaj zmagala s 6 : 5. Zmagonosni gol je padel iz enajstmetrovke. Res je, da zagrebško moštvo ni nastopilo kompletno, vendar se je od njega pričakovala boljša igra. Razmerje kornjerjev 9 : 1 za Haška. Zadnji trening tekmo pred odhodom v Budimpešto igra zagrebško moštvo v torek proti Concordiji.

LNP. (Službeno.) Seja poslovnega odbora se vrši v sredo dne 29. t. m. ob 18.15 v Sportni zvezi. — Tajnik II.

Mednarodni maratonski tek, ki se je vršil v nedeljo v Turinu in katerega so se udeležili tekači iz Italije, Nemčije in Madžarske, je končal z zmago Italijana Bertinija v 2:49.2. Sledili so Alcitati (Italija), Hampel (Nemčija), Ferrara (Italija). Kod zadnji je došel Madžar Kiraly.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«. Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Tisk Delniške tiskarne. d. d. v Ljubljani.

jih je, ki so in ostanejo njegovi, še več, še mnogo več njegovih vernih in zvestih se bo rodilo. In zato naj bo blagoslovljena vsaka njegova muka, sleherna njegova sraga in solza! — Tako mu porečem, sinko... Tako ga pozdravim!

Nad starčev roko sem se sklonil, pritisnil jo na sree in čelo in jo toplo, toplo poljubim...

Dneva se spominjam, ko je moj revizor po dvajsetih letih svoje službe privrkat odhajal na dopust...

Pred dvema mesecema in enajstimi dnevi so za tretjo obletnico kraljeve smrti zapeli zvonovi na Oplencu. Sredi poletnega vetra so zelena koruzna polja žalostno zašumela v ravnic in vitke topole nad vasjo so globoko, globoko pripognile svoje vrhove...

Kratka je pot enainsemesedestih dni. Ne pot, komaj steza! Steza od Smrti do Vstajenja. Ali vendar tako dolga, dolga in kot da je vsa posuta z ostrimi žebli in steklenimi drobič in bodečimi trni. Plazimo se po njej slabi in brez volje, upognjenih glav obupancem podobni šest laških let: kraja ne vidimo. Vidimo morda, do njeza ne moremo ali — nočemo. Za-

lostno prvo — drugo pomilovanja vredno...!

A koncem steze čaka Njiva. Vsa široka in prostrana in po močnih, pridnih dlaneh hlepeča. Njiva naša! Naša Zemlja! Še vedno zapuščena in neizorana pustinja, še zmajra neokopana, neposejana. In zlata žetev? Komaj daljne sanje! Plevel in osat sta se razpasla po Njivi in mejaši jo kamenjajo v samo srce, da pred prestol Pravice kriče in vpijejo njene rane za pomoč in usmiljenje. In mejnike — naše in svoje — prestavljajo razbojniške pesti, kjer in kadar se jim poljub!

Moj Bog! Moj Bog! Ali je to prokletstvo? Ali pa je sojeno tako?!

O Njiva! O Zemlja! O Domovina! Trpi! Trpi! Trpi!

Klič! Klič! Klič!

Vse dokler se kelih ne napolni do vrha in se zastor, ki zapira pot v Najsvetejše, ne pretrga od vrha do tal!

Klič! In trpi! Ali umreti nikar!

Iz zaprašene mape sem poiskal sli-

Mednarodni transporti

I. Bonča

Ljubljana Beograd

Selenburgova ul. 7/II. Obiljež Venac 12.

Maribor

Aleksandrova cesta št. 44.

Vrši carinsko posredovanje in vse ekspedicijske posle. Preskrbuje dovoljenja za carine prosti uvoz industrijskega materiala. Prevzema transporte za tujezemstvo in za vse ostale države po fiksnih cenah.

Ker so s 1. novembrom ukinjene železniške carinske agenture, se kot domače podjetje priporoča gg. trgovcem in industrijem s prošnjo, da se za vse carinske in ekspedicijske posle poslužujejo njegovega posredovanja.

Poslovanje strogo strokovno in solidno.

5651a

Vojaške vesti

V akademijo vojne mornarice so sprejeti kot gornji I. letnika: Vinko Cikovski, Otmar Krepl, Albin Hofbauer, Alfred Malbohan, Franc Rausch, Franc Pihler, Ladislav Kandare, Ante Zagar, Ivan Bufon, Branko Stajnič, Jože Kvac, Boris Tomasič, Anton Sušteršič in Luka Jurkovič. Pomorska vojna akademija se nahaja v Gružu pri Dubrovniku. Komandant je naš rojak, kapetan bojnega broda, g. Miladič.

Za komandanta jadranske artiljerijske brigade v Mostarju je imenovan artiljerijski polkovnik Lazar Milovanović, doslej komandant 16. art. polka. Zastavniški polkovnik Oskar Vidic je razrešen dosežane dolžnosti in stavljen vojnomu ministru na razpolago. Za komandanta vojnega okrožja Prokuplje je imenovan Josip Vorko, doslej pomočnik vojnega okrožja v Karlovcu.

Umirovljeni so: Intendantski major Milan Komareto, kapetan I. razr. Aleksander Sučević, inženjerski kapetan I. razr. Anton Požun, konjiški kapetan I. razr. Franjo Smodek, poročnik ekonomske stroke Ivan Gazina, višja vojna duhovnika III. razr. Bruno Lovrič in Josip Grabovac.

Premišljen je kapetan I. razr. Vlado

mir Virag - Draškovič, od štaba dravske divizijske oblasti k 31. polku.

Pravilnik SPD za obisk koč po zimi

S. P. D. dovoli, da uporabljajo turisti in zimski športniki njegove planiske postojanke tudi izven poletne sezone. Zato bo dalo društvo napraviti od vseh svojih planinskih zavetlišč, ki prihajajo za turistiko in šport v poštev, po več ključev in sicer za koč v Triglavskem pogorju po 3 za ostale po 2 ključa. Po en ključ od vsake koč bo spravljen v društveni pisarni SPD, po en ključ pa pri zaupniku, oziroma oskrbniku koč. Pri kočah, ki so dostopne iz raznih izhodišč, kakor n. pr. Triglavske koč, bo spravljen po en ključ Triglavskih koč tu, pri zaupniku v drugem izhodišču (tako bo spravljen po en ključ Triglavskih koč v Bohinju, po en ključ pa v Mojstrani).

Zimski turisti in športniki smejo posesti koč po zimski le pod vodstvom odbornika Osrednjega odbora, ali avtoriziranega vodnika ali v to posebej pooblaščenega zaupnika.

Vsak zimski izlet se mora najmanj tri dni pred odhodom prijaviti v društveni

pisarni. Hranitelji ključev, t. j. pisarna Osrednjega odbora, kakor tudi zaupnik na deželi, morajo voditi točno evidenco posetnikov koč po zimi. V ta namen morajo vpisati v posebno knjigo vse izletnike imenoma, navesti dan odhoda in smer izleta.

Hranitelji ključev smejo izročiti ključa od koč vodjem izleta samo proti pisarnemu dovoljenju društvenega predsednika ter proti plačilu za zimski poset posebej določenih pristojbin.

Vodja izleta mora tudi podpisati poseben rezer, v katerem jamči osebno za vso eventualno škodo, povzročeno od njegove družbe. Zavozati se mora dalje, da bo skrbel v koči za popoln red in snago ter da bo štedil s kurivom. Vodja izleta mora tudi družstvu sporočiti, v kakšnem stanju se je koč nahajala, naznaili eventualne poškodbe vsled vloma, zalogo drv itd.

Pristojbina za zimski poset koč znaša za člana SPD 20 Din za nečlana pa 40 Din za dan, za dijake po 10 Din. To pristojbino mora za celo dobo izleta za vsakega posetnika pobrati hranitelj ključa od vodje izleta pred izročitvijo ključa. Takoj po končanem izletu mora vodja ključa vrniti, ker se sicer zaračunajo pristojbine za vsakega člana kakor za normalno bivanje v kočah. Za plačilo

pristojbin je družstvu osebno odgovoren vodja izleta.

Pristojbina se mora plačati za vsa dneva izleta, oditeja se samo dan izročitve in dan vrnitve ključa. V vsakem slučaju pa se mora plačati pristojbina najmanj za en dan.

Osrednji odbor SPD.

Planinski dom na Mirni gori

Za Belokranjino se je ustanovila podružnica Slovenskega planinskega društva, ki ima poleg drugih lepih načrtov tudi namen, zgraditi na Mirni gori (1048 metrov) pri Planini, okraj Črnomelj, žel. postaja Semič, planinski dom.

Zaradi lahkega dohoda (1 in pol ure od Semiča, pol je markirana), prekrasne razgleda, (Ljubljana preko Novega mesta, cela Belokranjina, preko Karlovca do Zagreba), romantične okolice, zdravega planinskega zraka, bujne gozdne narave bode koč postala prava planinsko zdravilišče.

Koč torej ne bo samo v zabavo prekrasne narave željnim turistom, temveč predvsem v humanitarne namene — bolnim dati zopetnega zdravlja.

Ta planinski dom se gradi s pomočjo

dobrosrčnih ljudi.

Podpisani odbor se obrača na vse, ki so dobre volje in blagega srca, da priporočijo vsak po svoji moči in blagodušnosti do uresničenja tega prelepega načrta.

Ako vsak, ki dobi ta listek v roko poslije vsaj 10 Din, bode zbranega 20.000 dinarjev. — Ta vsota poleg že drugih zagotovljenih dohodkov bo zadostovala, da se načrt uresniči.

Imena darovalcev bodo zabeležena v posebni knjigi planinskega doma, kot trajen dokaz njih dobrosrčnosti poznejšim rodovom.

Za odbor Belokranjske podružnice SPD: Zagajen Ivan, predsednik. Dr. Kužel Božidar, podpredsednik. Čebular Albin, tajnik. Kastelic Jože, blaginjak. Doktor Serko Ivan, dr. Matjašič M., dr. Cerček Ivan, Kaki Matija, odborniki.

Zbirajte in darujte, da zgradimo Sokolski dom na Taboru!

Vsaka beseda 50 par

Mali oglasi

Glavna vsaka beseda 50 par. Za dopolnjevanje in ščitve se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčujoče se le mali oglasi, ki se plačajo vnaprej. Plača se lahko tudi v anksah. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanje priloženo znanke, se odgovor ter manipulativna pristojbina 0 Din.

Obiti

Pozor! Pozor!

Beli klobuki

iz klobučevine (tite) se doba v veliki izbiri po 120 Din. edino pri trdnosti M. Jeglič, Ljubljana, Slomškova ulica št. 27. 22564

Zdravo dekle

dobro vzgojeno, staro 14 do 16 let, se sprejme za akko. delo in k otrokom. Naslov pove uprava „Jutra“. 22632

Gospodinja

Gospodinja srednje starosti, perfektna v gospodinjstvu in kuhinji, želi mesta pri samostojnem gospodinjstvu gre najraje h gospodu, ki ima otroke. Cenjene ponudbe je poslati pod šifro „Ljubljana do otrok“ na upravo „Jutra“. 22594

Čevljarški šivalni stroj

„Adler“, v dobrem stanju, se radi pomanjkanja prostora prodaja. Poizre se v Spodnji Siskli, Vodnikova cesta št. 7. 22587

Galos

apredmeta po najkvalitetnejših cenah Peter Skafar, Ljubljana, Rimskova cesta št. 11. 22614

Nepoklicnih vijolinistov

rabim več. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod šifro „Vijolinist 226“ 22583

Blagajničarka

poštena in pridna (nemško-slovensko) iz boljših družin, želi službo. — Ponudbe pod „Jutrova“ na upravniki „Jutra“. 22611

Motorno kolo

prodam na obroke. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Priloznost“. 22646

Kavarna „Jadran“

Vaški večer damski koncert. 22603

Medistinja

prva mož, se takoj sprejme v modnem salonu Stuchly, Maške, Ljubljana. 22582

Službo hišnika

ali vratarja, 18-letni zakonski par srednje starosti — brez otrok; ki je zmožen 5 inozemskih jezikov. — Nastopi lahko takoj. Naslov v upr. „Jutra“. 22574

Pisalni stroj

nekvalitativ, se takoj prodaja za 3000 Din. — Interesenti naj puste svoje naslove v upravi „Jutra“ pod šifro „Stroj 10484“. 22580

Službe (dobe)

Krojaški pomočniki! Sprejme se več oprtnih, troznih in dobro izkušenih krojaških pomočnikov za velika dela v konfekcijski tovarni Fran Derenda & Cie, Ljubljana. — Le taki naj stavi osebnost ali pisarno ponudbe, ozir. naj se glase v pisarni na Emsonski cesti št. 3. 1940

Samostojni gospod

18-leten, 22 let staro gospodinjstvo. — Tozadavne ponudbe s sliko pod znakom „Hubertus“ na upr. „Jutra“ 22598

Kot učenka

želi vstopiti v trgovino 16 let stara, močna deklica z mešančeno sodo in iz boljših rodbine. Ponudbe za upravo „Jutra“ pod „Učenka 1“. 22571

Daljnogled

dobro, malo rabljen, 6 x pov. z uveljavljeno optiko, se po zelo nizki ceni prodaja. Naslov upravi „Jutra“. 22642

Službe (iščejo)

Damska krojačica

želi prenesti mesto k boljši šivlji v Ljubljani. Cenj. ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Isurjena pomočnica“. 22553

Dve šivilji pomočnici

18-letna, 2 letni v velikem salonu v Ljubljani ali v Mariboru. Cenjene ponudbe na upravo pod „Dobri šivilji“. 22594

Knjige

kakor tudi skriptne predavni (za inženjerski študij) stavbe stroke, v nemškem jeziku, se prodajo. Naslov pri podružnici „Jutra“ v Mariboru. 22588

Velik kozuh

za avto ali vožnje z vozom in avto-magnet, se prodaja. Naslov pove uprava „Jutra“. 22639

Išče se prodajalke

za podružnico na račun s kavelj 20.000 Din. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Dobri premet“. 22554

Perfektna soharica

18-letna, 2 letni v velikem salonu v Ljubljani ali v Mariboru. Cenjene ponudbe na upravo pod „Dobri šivilji“. 22594

Pohištvo!

Kdor si hoče nabaviti poceni trpešno pohištvo, naj se zgleda pri Fr. Zupančiču na Glinčah št. 20 ali v Hrenovi ulici št. 19. Cenik gratis. 22612

Perzijska preproga

zelo krasna, 454 x 348, se prodaja. Naslov pove uprava „Jutra“. 22616

Trgovski učenec

se sprejme pri trdnosti Fr. Prijatelj, trgovina s mesnim blagom in dež. pridelek v Trzinu, Dolenjske. Učenec mora biti od poštenih staršev. Imeti veselje do trgovine, primerno šolsko izobrazbo, več slovenskega in nemškega jezika. Pogojni plašeno. 22638

Iščem službo

z kakršnokoli pisarno. delo. Ponudbe prosim pod „Z. K.“ na upravo „Jutra“. 22714

Wanderauto

tridesetletno, zadnja tipa, električno Benz razvlečiva in s štarterjem, se ugodno prodaja. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod „Ugodna cena 11428“. 22767

Otroški voziček

športni, domače delo, skoraj nov, se prodaja za 500 Din. Naslov pove uprava „Jutra“. 22697

Koncipijent

se sprejme s kazensko in zvečinsko in divljino subvencij. Ponudbe pod „Koncipijent“ na podružnico „Jutra“ Maribor. 22636

Mladenič

z dveletno bančno prakso, poiskane pri vrstnih osebno. 2 letni ali 3 letni, arborikultiv. Korepondenci, 18-let službo proti nizki začetni plači. Cenjene ponudbe pod „Vesten“ in marljiv 28“ na upravo „Jutra“. 22620

Po ugodni ceni se prodaja

enoprečna lepa kočija, tri omare s steklenimi vratni za pisarno, 2 letni v velikem predali za šifro, možno okovane samt za tovor, velik 70-bro obranjen voz (družo) z 2 majhna ročna vozička. — Poizre se v trgovini trdnosti Ivan Perdan naslednji v Ljubljani, Krekov trg. 22746

Dva daljnogleda

dobro ohranjena, prodaja Ant. Miklavc, menar, Gorenja vna pri Škofji Loki. 22673

Semostoj. oskrbnika

starejšega, poročnega, s 4 odraslimi otroci, večšega zozdravstva, poljedelstva, živiloraje in splošne ekonomije, sposobnega voditi vsako korepondenco in knjigovodstvo, sprejme veleposredstvo. Njegovi dohodki: polovljena užitnica iz pridevkov — ostalo po dogovoru. Stanovanje v hiši s lastnim pohištvo. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Vesten in pošten“. 22617

Vino:

V stroki vestransko naravnano, za nakup, prodajo itd., sprejme vodstvo, odnesno samostojno mesto. Vpelje podružnico. Cenjena vprašanja pod „Vino 10478“ na upravo „Jutra“. 22603

Polnočarmenik

85 cm, skoraj nov, znamke Lein & Pirner, ugodno prodaja Konservna tovarna „Globus“, d. d. na Vrhniki. 22665

Predtiskana ročna delo

moderna, garnitura za kuhinjo in spalnice, zastori, ročno lepi vzorci majličev, blazin, miznih tekstilov, iz stenskih prtov. Cene nizke! Razpisila po pošti M. Zorč-Stekar, Jesenice, Gorenjsko. 22695

Prodejalec

se išče za trgovino s železnimi, v kuhinjski oddelek; prednost imajo one, katere so že v tej stroki službovale. Ponudbe je poslati na upravo „Jutra“ pod „Prodajalec 92“. 22614

Starša intel. oseba

prevodna kuharica in gospodinja, 18-let primerno službo, 2 letni ali 3 letni, arborikultiv. Korepondenci, 18-let službo proti nizki začetni plači. Cenjene ponudbe pod „Vesten“ in marljiv 28“ na upravo „Jutra“. 22620

Voziček

ročen in 1 otroški, kakor tudi 2 otroški električni, se po zelo ugodni ceni prodaja na Opekarski cesti 17. 22613

Pletilni stroj št. 8

v dobrem stanju se prodaja. Naslov v podružnici „Jutra“, Maribor. 22647

Korespondentinja

spretno strojepletko, zmožno slovenskega in nemškega jezika in stenografije, sprejme večje podjetje, v Ljubljani. Lastnoročno pisane ponudbe s prepiš spraveval pod šifro „Spretna 10488“ na upravo „Jutra“. 22593

Absolventinja

dvojezična trz. šola, večšega sloj, nemške in deloma hrv. korepondence, književna nemške in slovenske stenografije ter strojepletko, 18-let z novembrom primerno z mesta v Ljubljani. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Zanesljiva 10472“. 22577

Redka prilika.

Prodaja prvovrednega modernega pisalnega stroja za Ljubljano in okolice, se odda zmožni solventni firmi pod ugodnimi pogoji. Interesenti naj se javijo v torek in sredo od 2.—4. petek v hotelu „Slon“, soba št. 15. 22679

Detelino seme, fiže in gobe kupnje

Sever & Komp. Ljubljana Wolfova ul. 12 22218

Vajenca

At ima veselje do mizarne obrti, se sprejme takoj. Najraje iz domačega kroja, da bi imel hrano doma. Istotano se rabi pomočnika, tudi iz naše okolice, Ljubljane ali sika. — Pregarja Sušteršič, splošno mizarstvo, Savlje 42, nočta Jožica. 22742

Perfekten bilancist

književnosti, korepondent, ki je opravil velike podružnice večšega trzovskega podjetja, dobro vpeljan v trz. krogih Slovenije, večš. več jezikov, želi prenesti dosežane službene mesto. Praveži levent, tudi zastopstvo večje trdnosti. Referenci na razpolago. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Agilen 1896“. 22693

Ne zamudite prilike!

Puch-Hellera koleca in šivalni stroj Mundies, se zaradi konca sežlje prodajajo po različnih cenah in tudi na obroke s garancijo. — Cenili jih cenab ter prosil za povzrojene ponudbe trdnosti Fr. Kranj. 1117

Kupim de 100 vagonov

bukovine in hrast. drv poizreval v teku 4 mesecev s označbo franko Podbrdo. Ponudbe na naslov: J. Cirman, Ljubljana 7, Planinska cesta 271. 22776

Fižol ribenčan

prepelihar, mandolna itd. kupim. Ponudbe na I. Tome, Ljubljana, poštni predal IV. 22586

Srednjevelika stavba

nova, za manjšo industrijo, se prodaja v Ljubljani, event. se sprejme za ustanovitev podjetja dražabnika kakršne koli narave. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Ekstistenca 10478“. 22601

Specerijske stelaže

stare ali dobro ohranjene, kupim. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Stelaže“. 22633

Krasno posestvo

36 orolov, arondirano, 1 tu pol ure od Maribora v Slov. goricah, na glavni cesti, obstoječa je hiša za gospodinjstvo, okoli hiše in vinjara, blyev ter fundus instruktor, se prodaja iz proste roke. — Pisarne ponudbe na naslov: A. Reisman, Maribor, Vojašniška cesta 6. 22592

2 ženska šivalna stroja

stara, toda še porabna, se kupita. Plačilo takoj. Ponudbe s ceno na M. Sattler, Drava vas, pošta Loka, Stajersko. 22720

Domače lešnike

lipovo seme, makovo seme, bukov žir, fižol in druge pridelke kupi v vsaki množini Goban, d. s. o. z., Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 45. 22680

Priloznost

Revolverdrehbank od 160—200 cm Spitzweilte, rabljen, s dobro ohranjen, se prodaja. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Štev. 10462“. 22584

Majhna železna reč

(zaprti), se kupi. Ponudbe na upravniki „Jutra“ pod „Gasperl 10472“. 22575

Prazne steklenice

od „Juhana“ kupuje družba „Juban“, Ljubljana, Gradišče, ster. 13 22570

Trgovina in gostilna

na delati se da s celim inventarjem radi predelavile pod zelo ugodnimi pogoji v našem. Prezem takojšen. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Agilnost“. 22619

Specerijska trgovina

dobro vpeljana, se odda pod ugodnimi pogoji. Splošno je splošnoobstoječa in vrtim na delu, na prometnem kraju v sredini mesta Ljubljana. Pisarna vprašanja na upr. „Jutra“ pod šifro „Trgovina 11422“. 22774

Gostilna

blyev in pitulitine, se oddajo takoj v našem. — Poizre daja dr. Čošark, Mokronov. 22751

Motorno kolo

kupim takoj. Ponudbe s navodbo cene na upravo „Jutra“ pod „Takoj 42“. 22646

Gostilno

ali manjšo trgovino, ali oboje v Ljubljani ali na deli, 18-let v našem. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Promet 10478“. 22602

Pisarna

obstoječa je 2 sob in priti, zraven sošnje se odda. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Prilika“. 22615

Dve sobi

za pisarno, v sredini mesta, 18-let v našem. Prometa s strankami ni. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Pisarna“. 22630

Nova vila

kupim takoj na razpolago, obstoječa iz petih sob in vsemi pritliklami, se prodaja. Vila je 7 minut od postaje Kraus, v lepi legi. Ponudbe prosim pod „Lega vila“. 200.000 Din na V. Kranjc, Kranj, kjer se lahko tudi ogleda. 22651

Poststvo

ob cesti, 5 km od Želznice, zaradi družinskih razmer napreda. Hiša, vsa gospodarska poslopja, okrog 20 orolov nly travnikov, vinogradi, koda in veliki sadovnjak. Pedanila daja dr. G. Breber v Brežicah. 22651

Mejerij, pozor!

Ogdam, ozir. edotepim upravo lepega, 32 jehov obsega, jedega matreznega posestva, na krasni planinski legi s gostilno vred — podružno upr. pes puta od mesta na prednji Stajerski. Družini, ki je zmožna vrniti investicijo ter odkupiti vsa inventar, se tudi lepa bodočnost. Za vse natančnejše informacije pišite na naslov: „Planinski raj“ na upravo „Jutra“ v Ljubljani. 22749

Vpeljana trgovska hiša

napredaj na glavni prometni cesti, velik vrt, vodovod, velika skladišča in kleti. — Vpeljav takoj močeta. Plačilo pogost ugodni. Miklovič, Monte 73. 22591

Majhna hišica

10 minut od Kolodvoza Celje, se zelo ugodno prodaja. Vpelj. pove Helena Likar, Celje, Zavodna 24. 22590

Stanovanje

obstoječa je 2 sob in priti, kiti, se išče za takoj v Ljubljani in bližnji okolici. Cena postrežna stvar. — Ponudbe pod „Stanovanje 10464“ na upravo „Jutra“. 22678

Parhetirana soba

lepo opremljena, s 1—2 posteljami, električno razsvetljavo, poslabnim vodom, v sredini mesta, se takoj odda. Naslov pove uprava „Jutra“. 22555

Opremljena soba

se odda v sredini mesta sodeh gospodu. Naslov pove uprava „Jutra“. 22604

Opremljena soba

s posebnim vdomom se odda gospodu. Naslov v upravi „Jutra“. 22623

Preprosta gospodinja

prilpota gospodinja blzeta miznega delila na stanovanje s zalitikom? Ponudbe na upravo „Jutra“ pod št. 14. 22605

Sobica

event. s hrano in električno razsvetljavo, se takoj odda. Naslov pove uprava „Jutra“. 22621

Živali

Pes

čistokrvne volje pasme, 6 mesecev star, se prodaja v Slomškovi ulici 19, dvorišče. 22594

Kapital

Posodim 25.000 Din

in vel enemu, ki mi preskrbi stanovanje (vsi kuhinjo in dve sobi). Naslov pove uprava „Jutra“. 22633

2 mlada psička in psico

stare eno leto, volje pasme, prodaja. Naslov pove uprava „Jutra“. 22473

4500 Din mesečno

obresti dobi kdor takoj posodi brezkonkurentnemu podjetju 250.000 Din. Ponudbe pod šifro „Rentno posojilo“ na upravo „Jutra“. 22605

2 lepa toplokrvna konja

v tretjem letu, se prodasta. Prvi po Polleacu, drugi kobilica angleške pasme, mati Nonius, oče 375 Carabas. — Naslov pove: Simončič Josip v Krškem. 22759

50.000 Din

rabim nujno za kratko dobo. Garancija provostna. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Visoke obresti“. 22628

Psica

volje pasme, 2 in pol leta stara, in šmestni mladici, cenjo nasprodi. Ponudbe na upravniki „Jutra“ pod „Voljaki“. 22592

Stiriletna jazbecarka

iz trimesečne mladice (1 samica in 2 samci), se prodaja. Naslov pove uprava „Jutra“ ali event. pisarno ponudbe istetla pod „Jazbecar“. 22622

Izgubil

Honoré de Balzac — F. K.

Zatajena ljubezen

Roman.

I.

Polnoči. — Pariz je bil poln življenja. Vse je bilo pokonci in drvelo za zabavami. — Bila je predpustna noč.

Léon de Preval je baš prišel na operni ples. Dobro uro je že blodil skozi gnečo, ki se je kakor valovi zdaj vzpenjala, zdaj zopet odpirala.

Poznal ni nikogar. Neokusnih fraz, ki so mu jih klicale nekatere ženske, sploh ni razumel. Dušič se v prahu, utrujen od vročine in omamljen od večnega vresčanja vseh teh črno zastrih strahov krog sebe, se je čutil, da bi naj to bila zabava. Iskal je vrat, da uide.

V tem trenutku sta prišli po stopnicah v dvorano dve maskirani ženski. Vzbudili ste s svojim plemenitim ponašanjem in eleganco obleke njegovo pozornost. Vodil ju je častiljiv mož brez maske.

Občudujoče mrmranje se je dvignilo krog te skupine. Par mladih vetrnjakov ji je sledilo in obsipalo dami z elegantnimi opazkami.

Léon se je pridružil ostalim. Rado vedna množica se je stekala in naraščala pri vsakem koraku. Ta procesija je kmalu prekrivala par karakternih mask, ki so imele tudi svoje spremstvo in gnečo je tako narasla, da je ena izmed dam — menda mlajša — naenkrat zgrešila svojo družbo. Nemirno so iskale njene oči okrilja in končano zastale na Léonu. Ta ji je z zanimanjem sledil in se zdaj živahno oklenil njene roke.

«Ah, prosim te,» je dejala s plahim glasom, «pomagaj mi odtoč, da naj dem svojo družbo.»

«Razpolagaj z menoj, lepa maska. Bodi brez skrbi, pojdi z menoj in zapuši mojemu varstvu!»

Z eno roko jo je podprl, z drugo pa odrinil ljudi, ki so jima zapirali pot. Tako se mu je posrečilo, da jo je pripeljal v dvorano ur. Ko jo je posadil, je hotel oditi po okrepčilu.

«Ne, ostani,» je rekla. «Ničesar mi ni treba. Zares, sram me je, da sem podlegla tej neopravičeni bojazni.»

«Jaz pa blagoslovim ta strah, ker se imam le njemu zahvaliti za srečo, da si me izbrala za svojega varuha.»

«Da, priznam, da si mi izkazal uslugo in hvaležna sem ti. Prosila pa bom še enkrat tvojega varstva, da poiščem svojo družbo.»

«Kaj? Ti me hočeš že zapustiti? Ah, dovoli mi še par trenutkov in četudi le kot plačilo.»

«Torej dobro! Kramljajva za plačilo,» je odvrnila veselo.

Sedla sta znova: razgovor se je razpredel in potekal precej dolgo v duhoviti in galantni smeri.

Toda ljubezniva maska je hotela zopet nazaj, k svojim prijateljem.

«Kdo so ti prijatelji?» je vpraševal Léon. «Mati? Sestra? Mogoče celo gosposoprog?»

«Gosposoprog? Hvala Bogu — ne!»

«Nisi poročena?»

«Ne več.»

«Kaj? Že vdova? Moje sožalje!»

«Toda kdo pravi, da potrebujem sožalja? So veji soprog tako dobri? So vsi moji tako nežni? Kaj sploh kdo izmed njih zasluži, da žalujemo za njim?»

«O kakšna uničujoča obsodba! Srečen, tisočkrat srečen tisti, ki vzbudi v tvojemu sreču pravičnejša in slajša čustva.»

«Do moža? ... Naj me nebo obvaruje ...»

«Kaj hočeš za vse tase pognati v obup nešteto častilcev, ki jih gotovo ...»

«Niti enega nimam. Prihajam iz drugega dela mesta in ne poznam nikogar.»

«Nikogar? O, lepa maska! Potem se priglajam kot prvi in bom vedno najpoštenejši in najzvestejši ...»

«Zvest? Ljubi bog! Takoj te zapustim, če nadaljuješ v tem tonu.»

«Kaj? Zvestoba ...»

«Zvestoba je le veriga, ki jo nosimo na videz, da lahko koga drugega povežemo z njo. Prosta sem. Popolnoma prosta in taka hočem zmirom ostati. Ni moža, ki bi povzročil, da kdaj prelomim to prisego.»

«Jaz pa ... jaz nisem več prost; čutim to, pa se ne pritožujem. Naj bo veriga samo zame; brani mi ne moreš, da bi te ne ljubil, da bi ne upal ...»

«Ne, ne! Nikar, gospod! Nočem biti ljubljena. Nočem, da mi govorite o tem in še manj, da upate.»

«Toda, brezsrčna maska, neprodna maska! Kaj torej hočete? Česa treba, da dosežem vsaj vaše usmiljenje?»

«Ne smete biti niti neumen, niti goljuf. Ne pretiravajte, kar komaj čutite in ne domisljate si, da se da s par pristno romantičnimi frazami in hinavsko ponižnostjo pregovoriti razumno ženo, da spremeni svoje name ne. Biti morate pokoren, diskreten, potrpežljiv, umeti morate čakati, dokler se ne razčisti moje misli, dokler se ne odloči moja volja — in potem moram ...»

«In potem morda! ... Nadaljuj, razkošna maska! Odloči mojo usodo ...»

«Poslušaj bom: molk, pokornost, potrpežljivost, vse obljubljam ...»

Pri teh besedah je uprl izprašujoče, v ljubezni in upanju užgane poglede v brezdržno masko. Videl je le dvoje velikih, črnih, vlažno se blestečih oči. Zdelo se mu je, da ga metrijo z mirno, zamišljeno pozornostjo.

Ne oziraje se na njegov strastni ton, je zamišljeno nadaljevala:

«Ta red, ki ga nosiš, je vojno odlikovanje. Torej služiš, kajne?»

Léona je ta mir tako osupnil, da je le priklinal v odgovor.

«Pri katerem polku?»

«Sem kapitan v šestem konjeniškem polku,» je odvrnil, malce nejevoljen.

«Imaš morda dopust? Ali pa je tvoja rodbina tu?»

«Ne, moji domači prebivajo v oddaljeni provinci. Častivredni, ugledni, toda ne posebno premožni ljudje. Sem kaj sem prišel s svojim polkom. Prav kakor ti, lepa maska, sem žele kratak čas v glavnem mestu. Kakor ti, ne poznam tu nobenega človeka, kakor ti, sem prost, brez obveznosti, brez družbe. Tu sem me je pa zanesel slučaj, da izgubim svoje srce, svojo prostost, svoj mir.»

«Res? Da najdeš samo neko kruto, nevhvalno ženo? Take so pač te običajne velike besede. Toda jaz sem pravičnejša napram tvojim zelo prijaznim slučajem. Skoro pričujem verjeti, da mi je izkazal veliko uslugo, ko je zblizal naju in da mu bom hvaležna za edino srečo, ki še manjka mojemu življenju.»

«Čudežna neznanka! Zakaj ti ne morem pasti pred noge in priseči, da ...»

bo hvaležni in vdani Léon de Preval storil vse, da zasluži tako sladko priznanje.»

«Priznanje?» se je branila. «Kako! Sem kaj priznala? Glejte zdaj možko domišljavost!»

«Zakaj bi nam ne laskalo, da se izpolni nekaj, po čemur hrepenimo — tako strastjo? — Toda, kaj bi ne smel tudi jaz zdaj spoznati očarujočega bitja, ki si samo sebi ugaja v tem, da me draži? Smem odstraniti zavistne maske, ki mi prikrivajo tvoje poteze ...»

«Misi si, da so vsaj deloma lepe.»

«O, dovolj, da jih le trenutek občudujem, da berem v njih ...»

«Ne znaš brati v mojih očeh?»

«Čudežne so, toda če bi se združili z njimi še sladki smehljaji ...»

Ona se je dvignila in rekla s strojim in hladnejšim glasom:

«Ne! Nikdar me ne boš videl. Nikdar me ne smeš poznati in nikdar ničesar vedeti o meni.»

Léon je osupel obstal. Taka nerazumljiva, muhasta svojeglavost!

«Mistljiva gospa! Odveč je, da vas še nadalje nadlegujem. Vidim, da želite najti svojo družbo. Hočete, da jo poiščeva ...?»

Ne da bi se zmenila za njegovo jezo, ga je prekinila:

«Léon de Preval se imenuješ, kaj ne?» ga je vprašala z zasanjanim glasom. «Kapitan v šestem konjeniškem polku. Ostaneš še v tem mestu?»

«Kako utegnejo vas, okrutnico, zanimati te stvari, če me nočete več videti, če ...»

«Toda, odkod ti je znano, da te nočem več videti? Kako malo zaostajate, da se skali razsodnost moške modrosti ... Hočem te zopet videti; tako gotovo hočem, da celo ...»

ZAHVALA.

Oh nenađni izgubi našega blagega soproga in očeta, gospoda

Riharda Mallyja

se tem potem pristočno zahvaljujemo za vse noštete izraze sočutja in prijateljstva.

Posebno se zahvaljujemo č. duhovščini za tolažila sv. vere, bralnemu društvu za ganljivo žalostinke, občinskemu zastopu, govorniku g. ravnatelju Lajovicu za v srce segajoči poslovilni govor, občinskemu svetniku ljubljanskemu g. Turku za izraženo sožalje vseh ljubljanskih prijateljev, Sokolu, planinskemu društvu, gasilnemu društvu, kamniški «Liri», vsem darovateljem krasnih vencev in cvetlic, ter vsem prijateljem in znancom, ki so spremili pokojnika na njegovi zadnji poti.

V Trzinu, dne 28. oktobra 1924.

5685/a

ŽALUJOČI OSTALI.

Univ. Med. Dr.

R. N. Mi anović

ordinira 5636a

Garnizijska bolnica.

DRVA

trboveljski

premog

H. Petrič

LJUBLJANA

Gospodstva c. 16.

Telefon 343.

Državne trašarine

Za priročno uporabo

priredil M. Kostanjevec

Cena 10 Din s poštnino

11 Din. Knjiga se

naroča pri

Tiskovni zadrugi

Ljubljana

Na ljubljanskih velesejnih

zaslovene Jarčeve kranjske

1986-a KLOBASE

razpošilja od 5 kg dalje

tvrdka K. JARC, Ljubljana,

Hradeckega vas 35.

Gobe, orehe

rjav, zeleni in beli

fižol

kupuje

„GLIVA“, Ljubljana

Gospodstva c. 3 Wolfova ul. 12

10.000 dinarjev

proti zelo visokim obrestim išče kot posojilo za dobo 18 mesecev soliden državni upokojenec in obenem privatni uradnik. Odlašajo zanesljivo kakor tudi zastavitev protivrednosti. — Ponudbe pod „Zanesljivo odplačilo“ na upravo „Jutra“. 5691/a

Slevito

Kamfor-

kremo

kraljice Marije

za negovanje obraza, nadija parfume, vsa lasna dela, specialiteta: lasne obročke in kite v vseh barvah, priporočila 1888/a

ALEKS. GJUD ml.

higienično urejeni moderni damski česalni saloni v Ljubljani, Kongresni trg št. 6.

Odprto: od 1/8. do 12. ure in od 1/2. do 7. ure, ob sobotah do 8 ure zvečer.

VNarodnem domu v Mariboru

pri novem gostilničarju OSETU je zopet

zbirališče Slovanov

vseh strank. — Prevzra na kuhinjo in pristna pijača. Sprejemajo se abonenti na brano. Na razpolago so vsi časopisi. Preurejene sobe za shode, veselice, seje, bankete, družabno večero itl. 5686a

Perhavec & Valiak

tovarna za izdelovanje likerjev, desertnih vin in sirupov

v Mariboru, Meljska cesta 3

Priporočila za nastopajočo jesensko dobo zlasti svoje veliko zalogo izbornega vermuta, ki je priporočljivo zlasti rekonvalescentom in je splošno darovano krepilno kakor tudi zdravilno sredstvo proti različnim notranjim boleznim.

5392-a

Kaj kupiš

najugodnejše?

Svilene flar nogavice 39 Din

Volneni jumperji 68 Din

Zimske trikotnike 25 Din

Crp de Chine 95 Din in 130 Din

Damske perile kes 39 Din, garnitura

84 Din in razno drugo blago po konkurenčnih cenah.

A. Šinkovec nasl. K. SOSS

Mestni trg 19. 1919/a II

Ažurira in entla

volno v vseh barvah 1903/a

Toni Jager-Černe

Ljubljana, Dvorni trg št. 1.

avtobus

od srede 29. oktobra do 3. novembra redno od 8. ure

zjutraj dalje do poznega večera na pokopališče.

Cena za enkratno vožnjo 5 Din. Postajališče: Go-

stolina „pri Figovu“, Dunajska cesta.

5682a

Priporočila se

Adamčič & Komp.

Dobro idoča

tovarna v Ljubljani

moderno zidana, nova, okoli 600 m²

površine, se zaradi bolezni in prese-

litve tako prodaja. Tovarna je

v polnem obratu, ima električen

pogon, popolni lesni in kovinski

oddelki, telefon itd., ter se prodaja

kompletna z vsemi stroji, in-

ventarjem in dvonadstropno

stanovanjsko hišo po jako

nizki ceni. — Resni inter-

esenti naj sporoče svoje

naslove pod „Tovarna“

na upravo „Jutra“. 5636a

1900/a

za zglavnike, poh za pernice, žimo, afrik in evillh

za žimnice, platno za prtiče in vse drugo posteljno

perilo, odeje živane in flanelaste, preproge, zastore,

posteljne in kavne garniture, namizne prte, prodaja

v velikanski izbiri in čudovito nizkih cenah vele-

trgovina R. Stermecki, Celje, št. 331. Ilu-

strirani cenik zastoj! Trgovci dobe engros cene.

Za žalne dneve

se priporočila

cvetličarna

Viktor Korsika

Ljubljana, Kongresni trg

v napravo žalnih vencev, šopkov in nagrobnih

aranzmajev od najpreprostejšega do najfinijejšega

izdelka. — Žalni kakor tudi drugi trakovi vedno

v zalogi.

Cene solidne. 5631a

Postrežba točna.

ki hočejo dobro ka-

vo piti, priporočamo

izvrstno našo pravo

domačo 1848-a

Koliasko likerijo.

Vsem,

Cenj. občinstvu vljudo naznanjam, da sem

prezvel trgovino g. Josipa Koštrja na Je-

sencah ter z dnem 24. t. m. otvoril na

tem mestu

podružnico.

Na zalogi bom imel vedno špecerijako,

galanterijsko ter manufakturno blago

po konkurenčnih cenah.

Cenj. občinstvu se najtopleje priporočam za

mnogobrojni obisk 5630/a

Ciril Gašperin.

Ivan Cerar

nadučitelj na Črnučah

Pogreb blagega pokojnika bo v sredo 29. ob 9. uri na Črnučah.

Na Črnučah, 27. oktobra 1924.

Angela Cerar roj. Brezovar

soproga